

תפסיר רס"ג

פְּרִי הָאֲדָמָה אֲשֶׁר תִּבְיֵא
מֵאֶרֶץ אֲשֶׁר יְהוּה אֱלֹהֶיךָ
נָתַן לָךְ וְשָׂמַת בַּטֶּנָּא
וְהִלַּכְתָּ אֶל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר
יִבְחַר יְהוּה אֱלֹהֶיךָ לְשִׁבְן
שְׁמוֹ שֵׁם: וְתִסַּב. מְרִישׁ כָּל אָבִא
דְּאֶרְעָא. דְּתַעִיל מֵאֶרֶץ. דִּי אֱלֹהֶךָ.
יְהִיב לָךְ וְתִשׁוּי בְּסִלָּא. וְתִתְּךָ לְאֶתְרָא.
דִּיתְרַעֵי יי אֱלֹהֶךָ. לְאֶשְׂרָאָה שְׂכִינְתִּיה
תִּמְן: וּבֵאת אֶל-הַכְּהֵן

אלאָרְץ. אֱלֹדִי תִדְכִּילָה מִן
רִיִּאֲצִיךָ. אֱלֹדִי אֱלֹלָה רַבְּךָ
מְעֻטִיךָ. וְצִיִּירָה פִי בְּנִיגָה.
וְאִמְרִי בַּה אֱלֹי אֱלִמוּצִיע.
אֱלֹדִי יִכְתְּאֵרָה אֱלֹלָה רַבְּךָ.
לְיַחַל נוֹרָה פִּיה: (ג) וְצִיר בַּה
אֱלֹי אֱלִאֲמֵאִם. אֱלֹדִי יְלִי פִי
דִּיאֲלֶךְ אֱלִזְמֵאִן. וְקָל לַה. קָד
שְׁכַרְתָּ אֱלִיִּים אֱלֹלָה רַבְּךָ. אֲדִי
דְכִילַת אֱלֹי אֱלִבְלָד. אֱלֹדִי קָסִם
אֱלֹלָה לְאֶבְאִינָא אִן יַעֲטִינָאָה:
(ד) וְאִכִּידִי אֱלִאֲמֵאִם תִּלְךָ
אֱלִבְנִיגָה מִן יַדְךָ. וְיַצִּיעָהָ. בִּין
יְדֵי מַדְבַּח אֱלֹלָה רַבְּךָ:

אֲשֶׁר יִהְיֶה בַיָּמִים הָהֵם וְאָמַרְתָּ אֱלֹיִי הִגַּדְתִּי
הַיּוֹם לִיְהוּה אֱלֹהֶיךָ כִּי-בָאתִי אֶל-הָאָרֶץ אֲשֶׁר
נִשְׁבַּע יְהוּה לְאֲבֹתֵינוּ לָתֵת לָנוּ: וְתִיתִי לֹת כְּהֵנָּא.
דִּיהִי בְיוֹמֵיָא הָאֲנוּן. וְתִימַר לִיה. חֲוִיתִי יוֹמָא דִּין קָדָם יי אֱלֹהֶךָ. אֲרִי
עֲלִית לְאֶרְעָא. דְּקִיִּים יי. לְאֶבְהָתְנָא לְמַתְּן לָנָא: ד וְלִקַּח הַכְּהֵן
הַטֶּנָּא מִיַּדְךָ וְהִנִּיחוֹ לְפָנָי מִזְבַּח יְהוּה אֱלֹהֶיךָ:
וְיִסַּב כְּהֵנָּא. סִלָּא מִן יַדְךָ. וְיַחֲתַנְיָה. קָדָם מַדְבַּחָא דִּי אֱלֹהֶךָ:

— רס"י —

הָרִי זֶה בְּכוֹרִים: ג אֲשֶׁר יִהְיֶה בַיָּמִים הָהֵם.
אִין לָךְ אֱלָא כְּהֵן שְׂבִימִיךָ. כְּמוֹ שְׂהוּא:
וְאָמַרְתָּ אֱלֹיִי. שְׂאִינְךָ כְּפִי טוֹבָה: הִגַּדְתִּי
הַיּוֹם. פַּעַם אַחַת בְּשָׁנָה וְלֹא שְׁתֵּי פַעַמִּים:
ד וְלִקַּח הַכְּהֵן הַטֶּנָּא מִיַּדְךָ. לְהִנְיָף אוֹתוֹ.
כְּהֵן מְנִיחַ יְדוֹ תַּחַת יַד הַבְּעָלִים וּמְנִיף:

מִשְׁבַּעַת הַמִּינִים שְׁנִשְׁתַּבַּחָה בְּהֵם אֶרֶץ
יִשְׂרָאֵל, אַף כָּאִן שְׂבַח אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל שְׁהֵן
שְׂבַעָה מִינִין: זִית שֶׁמֶן. זִית אֲגוּרִי שְׁשֶׁמֶן
אֲגוּר בְּתוֹכוֹ: וְדָבָשׁ. הוּא דְבִשׁ תְּמָרִים:
מְרָאשִׁית. אָדָם יוֹרֵד לְתוֹף שְׂדֵהוּ וְרוֹאֵה
תַּאנְהָ שְׂבַכְרָה כּוֹרֵךְ עָלֶיהָ גְּמִי לְסִימֹן וְאוֹמֵר

תפסיר רס"ג

(ה) ת'ם אבתדי וקל. בין ידי
אללה רבד. אן לבן אלארמני
כאד אן יביד אבי. פנזל מצרא.
וספן ת'ם ברהט קליל. וצאר
ת'ם. אמה כפירה עצ'ימה
כת'ירה: (ו) פאסא בנא
אלמצריון ועד'בונא. וגעלו
עלינא כ'דמה צעבה:
(ז) פצרכנא. אלי' אללה
אלאה אביאינא. וסמע צותנא.
ונצ'ר לצ'עפנא. ושקאנא
וצ'ג'טנא: (ח) ואכ'רגנא אללה
מן מצר. ב'יד שדידה
וד'ראע ממדודה. ותכו'יף
עצ'ים. ואיאת ובר'אהיו:

וְעָנִיתָ וְאָמַרְתָּ לִפְנֵי
יְהוָה אֱלֹהֶיךָ אֲרָמִי אֲבִד
אָבִי וַיְרֵד מִצְרַיִםה וַיַּגְרֶם שָׁם
בְּמַתִּי מֵעֵט וַיְהִי־שָׁם לְגוֹי
גָדוֹל עָצוּם וְרַב: וְתָתִיב וְתִימַר.
קָדַם יְיָ אֱלֹהֶיךָ. לְבֶן אֲרָמָה בָּעָא לְאֲבָדָא
יְת אָבָא. וּנְחַת לְמִצְרַיִם. וְדַר תַּמָּן בָּעַם
זַעִיר. וְהָוּה תַּמָּן. לְעַם רַב תַּקִּיף וְסָגִי:
וַיִּרְעוּ אֹתָנוּ הַמִּצְרַיִם
וַיַּעֲנוּנוּ וַיְהַתְּנוּ עָלֵינוּ עֲבָדָה
קָשָׁה: וְאֲבָאִישׁוּ לְנָא. מִצְרָאִי וְעַנְיוּנָא.

וַיְהִיבוּ עָלֵנָא פּוֹלְחָנָא קִשְׂיָא: וְנִצְעַק אֶל־יְהוָה אֱלֹהֵי
אֲבֹתֵינוּ וַיִּשְׁמַע יְהוָה אֶת־קִלְנוּ וַיֵּרָא אֶת־עַנְיֵנוּ
וְאֶת־עַמְלָנוּ וְאֶת־לַחְצָנוּ: וְצִלִּינָא. קָדַם יְיָ אֱלֹהָא
דְּאֲבָהָתְנָא. וְקָבִיל יְיָ צְלוֹתְנָא. וּגְלִי קַדְמוּהִי עַמְלָנָא. וְלִיאוֹתְנָא
וְדוּחְקָנָא: וַיִּוְצֵאֵנוּ יְהוָה מִמִּצְרַיִם בְּיַד חֲזָקָה וּבְזֹרַע
נְטוּיָה וּבִמְרָא גָדֹל וּבְאֹתוֹת וּבְמִפְתִּיּוֹת: וְאֲפָקְנָא יְיָ
מִמִּצְרַיִם. בְּיַד תַּקִּיפָא וּבְדֹרַע מְרָמַם. וּבְחֻזְוָנָא רַבָּא. וּבְאֹתֵינוּ וּבְמוֹפְתֵינוּ:

— רס"י —

חושב להם הקדוש ברוך הוא מחשבה
רעה כמעשה: וירד מצרימה. ועוד
אחרים באו עלינו לכלותנו, שאחרי זאת
ירד יעקב למצרים: במתי מעט. בשבעים
נפש:

כ'ועניתך. לשון הרמת קול: ארמי אבד
אבי. מזכיר חסדי המקום. ארמי אבד
אבי, לבן בקש לעקור את הכל, כשרדף
אחר יעקב. ובשביל שחשב לעשות, חשב
לו המקום כאלו עשה, שאמות העולם

תפסיר רס"ג

ט) פאגא בנא אלי הדיא אלמוציע. ואעטאנא הדיא אלבלד. בלד יפיץ אללבן ואלעסל: י) ואלאן הודיא קד גית באואיל תמר אלארץ. אלדי רזקתניהא יא רב. תים ציעה בין ידי אללה רבד. ואסגד בין ידי אללה רבד: יא) ואפרח בכל אלכיר. אלדי רזקד אללה רבד אנת ואלד. ואלוי. ואלגריב אלדי פי מחאלד: יב) ואדיא פרגית מן

וַיְבָאנוּ אֶל-הַמָּקוֹם הַזֶּה
וַיִּתְּנוּ-לָנוּ אֶת-הָאָרֶץ הַזֹּאת
אָרֶץ זֶבֶת חֶלֶב וּדְבָשׁ:
וַאִיתִינָא לְאַתְרָא הַדִּין. וַיְהִי לָנָא ית
אַרְעָא הָדָא. אָרַע. עֲבָדָא חֶלֶב וּדְבָשׁ:
וְעַתָּה הִנֵּה הֵבֵאתִי אֶת
רֵאשִׁית פְּרִי הָאֲדָמָה
אֲשֶׁר-נָתַתָּה לִּי יְהוָה
וְהִנַּחְתּוּ לִפְנֵי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ

וְהִשְׁתַּחֲוִית לִפְנֵי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ: וּכְעַן. הָא אִיתִיתִי ית
רִישׁ אָבָא דְאַרְעָא. דִּיהֵבַת לִי יי. וְתַחֲתִינִיה. קָדָם יי אֶלְהָךְ. וְתַסְגֹּד.
קָדָם יי אֶלְהָךְ: וְשִׂמַּחְתָּ בְּכָל-הַטּוֹב אֲשֶׁר נָתַן-
לָךְ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ וּלְבֵיתְךָ אֶתְּהָ וְהַלְוִי וְהַגֵּר
אֲשֶׁר בְּקִרְבְּךָ: וְתַחֲדֵי בְּכָל טַבְתָּא. דִּיהֵב לָךְ. יי אֶלְהָךְ
וּלְאַנְשׁ בֵּיתְךָ. אֶת וְלִיּוֹאֵה. וְגִיּוֹרָא דְבֵינְךָ: ס
כִּי תִכְלֶה לֶעֱשׂר אֶת-כָּל-מַעֲשֵׂר תְּבוּאָתְךָ

ספרי בספרו חיי חיים (שני)

— כס"י —

אתה והלוי. אף הלוי חייב בבכורים אם
נטעו בתוף עריהם: והגר אשר בקרבך.
מביא ואינו קורא, שאינו יכול לומר
לאבותינו: יכפי תכלה לעשר את כל
מעשר תבואתך בשנה השלישית.
בשתגמור להפריש מעשרות שלשנה
השלישית, קבע זמן הבעור והיודוי
בערב הפסח שלשנה הרביעית, שנאמר

ט אל המקום הזה. זה בית המקדש: ויתן
לנו את הארץ. כמשמעו: והנחתו. מגיד
שנוטלו אחר הנחת הפהן ואוחזו בידו
כשהוא קורא, וחוזר ומניף: יא ושמחת בכל
הטוב. מכאן אמרו אין קורין מקרא בכורים
אלא בזמן שמחה, מעצרת ועד החג,
שאדם מלקט תבואתו ופירותיו ויינו ושמנו,
אבל מהחג ואלף, מביא ואינו קורא:

שמו המור (ו) והנחתו. המנהג לוקף הה"א.

תפסיר רס"ג

תעשיר גמיע עשור ג'לתך.
 ודאלך פי אלסנה אלתיאלתי
 סנהי כמאל אלעשור. ודפעת
 דאלך לאלוי. ואלגריב
 ואליתים ואלארמלה. פאכלו
 מנה פי מתאלך ושבעו: יג) פקל
 בין ידי אללה רבך. קד אנפית
 אללקודאס מן ביתי. וקד

**בשנה השלישית שנת
 המעשר ונתתה ללוי לגר
 ליתום ולאמנה ואכלו
 בשעריך ושבעו: ארי תשיצי.
 לעשרא. ית כל מעשר עללתך. בשתא
 תליתיתא שנת מעשרא. ותתין לליואה.
 לגיורא ליתמא ולארמלתא. ויכלון**

**בקרוד וישבעו: דג ואמרת לפני יהוה אלהיך
 בערתי הקדש מן הבית וגם נתתיו ללוי ולגר
 ליתום ולאמנה ככל מצותך אשר צויתני**

— רס"י —

מעשרות אלא אחד, ואיזה, זה מעשר ראשון.
 ותחת מעשר שני תן מעשר עני שנאמר כאן
 ונתת ללוי. את אשר לו, הרי מעשר
 ראשון. לגר ליתום ולאמנה. זה מעשר
 עני: ואכלו בשעריך ושבעו. תן להם כדי
 שבוען מכאן אמרו אין פוחתין לעני בגורן
 פחות מחצי קב חטים וכי: יג) ואמרת לפני
 ה' אלהיך. התודה שנתת מעשרותיך:
בערתי הקדש מן הבית. זה מעשר שני
 ונטע רבעי, ולמדך שאם שיהיה מעשרותיו
 שלשתי שנים ולא העלם לירושלים, שצריך
 להעלותם עכשיו: וגם נתתיו ללוי. זה
 מעשר ראשון. וגם, לרבות תרומה ובכורים:
ולגר ליתום ולאמנה. זה מעשר עני:
ככל מצותך. נתתם כסדרן ולא הקדמתי
 תרומה לבכורים, ולא מעשר לתרומה ולא
 שני לראשון, שהתרומה קרויה ראשית,
 שהיא ראשונה משנעשה דגן, וכתוב מלאכתך
 ודמעך לא תאחר (שמו"ב, כח). לא תשנה

(דברים יד, כח) מקצה שלש שנים תוציא וגוי.
 נאמר כאן מקץ, ונאמר להלן (ס"ג, נ"א) ו
 מקץ שבע שנים, לענן הקהל מה להלן
 רגל אף כאן רגל, אי מה להלן חג הסוכות
 אף כאן חג הסוכות, תלמוד לומר כי
 תכלה לעשר, מעשרות שלשנה השלישית
 רגל שהמעשרות כלין בו, וזהו פסח.
 שהרבה אילנות יש שנלקטין אחר הסוכות,
 נמצאו מעשרות שלשלישית כלין
 בפסח שלרביעית, וכל מי ששיקה
 מעשרותיו הצריכו הכתוב לבערו מן הבית:
שנת המעשר. שנה שאין נוהג בה אלא
 מעשר אחד משני מעשרות שנהגו בשתי
 שנים שלפניה, ששנה ראשונה שלשמה
 נוהג בה מעשר ראשון, כמו שנאמר
 (זמזכ"י, כו) כי תקחו מאת בני ישראל את
 המעשר, ומעשר שני, שנאמר (דברים יד, כג)
 ואכלת לפני ה' אלהיך מעשר דגנך תירשך
 ויצהרך, הרי שני מעשרות, ובא ולמדך כאן
 בשנה השלישית שאין נוהג מאותן שני

תפסיר רס"ג

לֹא-עֲבַרְתִּי מִמִּצְוֹתֶיךָ וְלֹא

שָׁכַחְתִּי: וְתִימַר. קָדֵם יי אֱלֹהֶךָ

פְּלִיתִי קוֹדֵשׁ מֵעֲשָׂרָא מִן בֵּיתֶא. וְאִף
יְהִיבְתִּיחַ לְלִיּוֹאֵה וּלְגִיּוֹרָא לִיתְמָא
וּלְאַרְמְלָתָא. כְּכֹל תַּפְקִידְתְּךָ דְּפְקִידְתָּנִי.
לֹא עֲבַרְתִּי מִפְּקוּדֶיךָ וְלֹא אֶתְנַשִּׁיתִי:

לֹא-אֲכַלְתִּי בָּאֲנִי מִמְּנוֹ

וְלֹא-בִעַרְתִּי מִמְּנוֹ בְּטָמֵא

וְלֹא-נִתַּתִּי מִמְּנוֹ לְמַת

שָׁמַעְתִּי בְּקוֹל יְהוָה אֱלֹהֵי

עֲשִׂיתִי כְּכֹל אֲשֶׁר צִוִּיתָנִי: לֹא אֲכַלִּית בְּאֲבֵלֵי מִנִּיחַ. וְלֹא

חִלַּפִּית מִנִּיחַ בְּמִסָּאב. וְלֹא יְהִיבְתִּי מִנִּיחַ לְמַת. קְבִילִית. לְמִימְרָא דִּי

אֱלֹהֵי. עֲבַדִּית. כְּכֹל דְּפְקִידְתָּנִי: טו הַשְּׂקִיפָה מִמַּעוֹן קֹדֶשְׁךָ

מִן-הַשָּׁמַיִם וּבִרְךָ אֶת-עַמְּךָ אֶת-יִשְׂרָאֵל וְאֶת

הָאָדָמָה אֲשֶׁר נָתַתָּה לָנוּ כַּאֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתָּ

— כס"י —

לא תוכל לאכול דרך אכילת שְׁעָרֶיךָ הָאֲמוּר
בְּמִקוֹם אַחֵר: וְלֹא נִתַּתִּי מִמְּנוֹ לְמַת.
לְעֲשׂוֹת לֹא אָרוֹן וְתַכְרִיכִין: שָׁמַעְתִּי בְּקוֹל
ה' אֱלֹהֵי. הִבִּיאֹתִיו לְבֵית הַבְּחִירָה: עֲשִׂיתִי
כְּכֹל אֲשֶׁר צִוִּיתָנִי. שָׁמַחְתִּי וְשָׁמַחְתִּי בּוֹ:
טו הַשְּׂקִיפָה מִמַּעוֹן קֹדֶשְׁךָ. עֲשִׂינוּ מַה
שֶׁנִּתְּנָה עֲלֵינוּ, עֲשֵׂה אֶתְּךָ מַה שֶׁעָלֶיךָ
לְעֲשׂוֹת, שְׁאֲמַרְתָּ (ויקרא כו, ג) אִם בְּחֻקֵּי
תִּלְכוּ וְנִתַּתִּי גְּשָׁמִיכֶם בְּעֵתָם: אֲשֶׁר נָתַתָּה
לָנוּ כַּאֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתָּ לְאַבְתֵּינוּ. לְתַת לָנוּ

אֶת הַסֵּדֶר: לֹא עֲבַרְתִּי מִמִּצְוֹתֶיךָ. לֹא
הִפְרַשְׁתִּי מִמִּין עַל שְׂאִינֹו מִינֹו וּמִן הַחֹדֶשׁ עַל
הַיָּשׁוּן: וְלֹא שָׁכַחְתִּי. מִלְּבַרְךָ עַל הַפְּרִשְׁת
מֵעֲשָׂרוֹת: יד לֹא אֲכַלְתִּי בָּאֲנִי מִמְּנוֹ. מִכָּאֵן
שְׂאִסוּר לְאוּגוֹן: וְלֹא בִעַרְתִּי מִמְּנוֹ בְּטָמֵא.
בֵּין שְׂאִנֵי טָמֵא וְהוּא טְהוֹר, בֵּין שְׂאִנֵי טְהוֹר
וְהוּא טָמֵא. וְהִיכֵן הַזְּהָר עַל כֶּף (לעיל יב, יז) לֹא
תוּכַל לְאָכַל בְּשַׁעְרֶיךָ. זו אֲכִילַת טָמֵא, כְּמוֹ
שֶׁנֶּאֱמַר בְּפִסְוֵלֵי הַמְּקֻדָּשִׁים (לעיל טו, כב)
בְּשַׁעְרֶיךָ תֹאכְלֶנּוּ הַטָּמֵא וְהַטְהוֹר וְגו', אֲבָל זֶה,

לְאֲבֹתֵינוּ אֶרֶץ זְבַת חֶלֶב

וּדְבַשׁ: אֶסְתְּכִי מִמְדוֹר קוֹדֶשֶׁךָ מִן שְׁמַיָא. וּבְרִיךְ יְת' עַמְךָ יִת' יִשְׂרָאֵל. וְיִת' אֶרְעָא. דִּיהֲבַת לְנָא. כְּמָא דִּקְיַמְתָּא לְאֲבֹהֵתָנָא. אֶרֶע. עֲבָדָא חֶלֶב וּדְבַשׁ: **ס**

❀ טַבְרִינְטִיר בִּסְפָרִי ❀ (שלישי) טז הַיּוֹם

הַיּוֹם יְהוָה יְהוָה אֱלֹהֶיךָ מְצִוְךָ לַעֲשׂוֹת אֶת-הַחֻקִּים הָאֵלֶּה וְאֶת-הַמְּשֻׁפָּטִים וְשִׁמְרַתְךָ

תפסיר רס"ג
כְּמָא קְסַמַת לְאֲבֹאִינָא. אֵן תִּפְוֹן אֶרְצִיא תִּפְיִן' לְבָנָא וְעַסְלָא: (טז) וְאֶעֱלֵם בְּאֵן אֱלֹלָה רַבְּד. וְאֶמְרֵךְ הִדְיָא אֱלִיּוֹם. בְּאֵן תִּצְנַע הִדְיָא אֱלִדְסוֹם וְאֶלְאֲחַכְפָּאם. פֶּאֲחַפְצִיָּהּ וְאֶעֱמַל בְּהָא. בְּכַל קִלְבְּךָ וְנִפְסַד: (יז) וְאֵנַת כְּמָא וּפְרַת אֱלֹלָה רַבְּד. אֵן יְכוּן לְךָ אֶלְאֵהָא וְאֵן תִּסְיֵר פִּי טְרַקָּה. וְתַחֲפִין' רְסוּמָה וְיִצְאִיָּאָה. וְאֶחַכְפָּאָה וְתִקְבַּל אֶמְרָה: (יח) פְּכַדְיָךְ וּמְרֵךְ

וְעֲשִׂיתָ אוֹתָם בְּכָל-לְבַבְךָ וּבְכָל-נַפְשֶׁךָ: יוֹמָא דִּין. " אֱלֹהֶךָ. מִפְקֹדֵךְ לְמַעַבְד. יִת' קְיַמְיָא הָאֱלִין וְיִת' דִּינִיָּא. וְתַטֵּר וְתַעֲבִיד יְתַהוֹן. בְּכַל לְבַבְךָ וּבְכַל נַפְשֶׁךָ: **ה** אֶת-יְהוָה הָאֱמַרְתָּ הַיּוֹם לְהִיּוֹת לְךָ לְאֱלֹהִים וּלְלַכֵּת בְּדַרְכָיו וּלְשַׁמֵּר חֻקָיו וּמְצֻוֹתָיו וּמְשֻׁפָּטָיו וּלְשִׁמְעַ בְּקִלּוֹ: יִת' " חֲטַבַת יוֹמָא דִּין. לְמַהוּי לְךָ לְאֱלֹהֵךָ וּלְמַהֲךָ בְּאוֹרְחֵךָ וְתִקְנֵן קְדָמוּהֵי. וּלְמַטֵּר קְיַמוּהֵי וּפְקוּדוּהֵי. וְדִינוּהֵי וּלְקַבְּלָא לְמִימְרֵיה: **ה** וַיְהוָה הָאֱמִירְךָ הַיּוֹם לְהִיּוֹת לּוֹ לְעַם סִגְלָה

— רס"י —

מוכיח במקרא. ולי נראה שהוא לשון הפרשה והבדלה. הבדלתי לך מאלחי הנכר להיות לך לאלהים, והוא הפרישה אליו מעמי הארץ להיות לו לעם סגלה. ומצאתי להם עד, והוא לשון תפארת, כמו (ספרי י"ז) יתאמרו כל פועלי און:

וקימת ארץ זבת חלב ודבש: **טז הַיּוֹם הַזֶּה ה' אֱלֹהֶיךָ מְצִוְךָ.** בכל יום יהיו בעיניך חדשים, כאלו בו ביום נצטווית עליהם: ושמרת ועשית אותם. בת קול מברכתו הבאת בכורים היום, תשנה לשנה הבאה: **יז הָאֱמַרְתָּ.** והאמירך (פסוק יח) אין להם עד

תפסיר רס"ג

אללה. לתכון לה אמה כאצה. כמא ועדך. ותחפץ גמיע וצאיאה: יט) ואן יגעלך עאליא. עלי סאיר אלאמם אלדי כלקהם. מדחא ואסמא ופכרא. ואן תכון שעב מקודס. ללה רבך כמא ועדך: כז א) תם אמר מוסי ושיוך אל אסראיל. אלקום קאילין. אחפצו גמיע אלוצייה. אלדי אמרם בהא אליום: ב) פכון פי יום תעברון אלארדן. אלי אלבלה. אלדי אללה רבך

כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר-לְךָ וְלִשְׁמֹר
כָּל-מִצְוֹתַי: וַיִּי חֲטָבְךָ יוֹמָא
דִּין. למהוי ליה לעם חביב. כמא
דמליל לך. ולמטר כל פקודוהי:
וְלִתְתֶךָ עֲלִיוֹן עַל כָּל-
הַגּוֹיִם אֲשֶׁר עָשָׂה לְתַהֲלָה
וְלִשְׁם וְלִתְפָאֶרֶת וְלִהְיֶתְךָ
עִם-קֹדֶשׁ לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ
כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר: וּלְמַתְנַךְ עֲלֵאֵי.
על כל עממיא דעבד. לתושבחה

ולשום ולרבו. ולמהוך עם קדיש. קדם יי אלהך כמא דמליל: פ

אָתְּ-הָעַם לֵאמֹר שְׁמֹר אֶת-כָּל-הַמִּצְוֹת אֲשֶׁר
אָנֹכִי מְצַוֶּה אֶתְכֶם הַיּוֹם: וַיִּצֹ מֹשֶׁה וּזְקֵנֵי יִשְׂרָאֵל

א רבועי תיכון בספרי (רביעי) כז

אֶתְּ-הָעַם לֵאמֹר שְׁמֹר אֶת-כָּל-הַמִּצְוֹת אֲשֶׁר
אָנֹכִי מְצַוֶּה אֶתְכֶם הַיּוֹם: וּפְקִיד מֹשֶׁה וְסָבִי יִשְׂרָאֵל יֵת
עִמָּא לְמִימַר. טרו ית כל תפקידתא. דאנא. מפקיד יתכון יומא דין:
וְהָיָה בַּיּוֹם אֲשֶׁר תִּעְבְּרוּ אֶת-הַיַּרְדֵּן אֶל-
הָאָרֶץ אֲשֶׁר-יְהוָה אֱלֹהֶיךָ נָתַן לְךָ וְהִקְמַתְךָ לְךָ

רס"י

יח כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר לְךָ. (שמוס יט, ס) והייתם לי סגלה: יט ולהיתך עם קדש וגוי כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר. (ויקרא כ, כו) והייתם לי קדושים: כז א שְׁמֹר אֶת כָּל הַמִּצְוֹת. לשון הנה גרדני"ט זלט"ז (זעאזכטענד): ז והקמת לך. בירדן ואחר כך תוציא משם אחרות ותבנה מהן מזבח בהר עיבל. נמצאת אתה אומה שלשה מיני אבנים היו שנים עשר בירדן וכנגדן בגלגל וכנגדן בהר עיבל כדאיתא במסכת סוטה (ל"ט):

תפסיר רס"ג

מעטיד. אנצב לך חגארה
 עצימה. וביצי'הא באספיד'אג:
 ג) ואכתב עליה. גמיע עיון
 תדי'ה אלתורייה בעד עבורד.
 לפי תפתח אלבלד. אלד'י אללה
 רבד מעטיד. בלד יפי'י לבנא
 ועסלא. כמא ועדד אללה
 אלאה אבאנד: ד) פמן אוול
 מא תעברון אלארדן. תנצבו
 תדי'ה אלחגארה. אלד'י
 אמרתכם בהא אליום פי גבל
 עיבל. וביצי'הא באספיד'אג:
 ה) ואבן ת'ם מד'בחה ללה
 רבד. מד'בח מן חגארה.
 לא תחדד עליה חדידא:

אֲבָנִים גְּדֹלוֹת וְשֹׁדֶת אַתֶּם

בְּשִׂיד: וַיְהִי בַיּוֹמָא דְתַעֲבֵרוֹן יַת

יִרְדְּנָא. לְאַרְעָא. דִּי אֵלֶהָךְ יְהִיב לְךָ.

וּתְקִים לְךָ אֲבָנִין רַבְרַבִּין וְתַסוּד יִתְהוֹן

בְּסִידָא: **וְכַתַּבְתָּ עֲלֵיהֶן**

אֶת-כָּל-דְּבָרֵי הַתּוֹרָה

הַזֹּאת בְּעֵבֶרְךָ לְמַעַן אֲשֶׁר

תָּבֹא אֶל-הָאָרֶץ אֲשֶׁר יְהוָה

אָלְהֶיךָ | נָתַן לְךָ אֶרֶץ זֶבֶת

חֶלֶב וּדְבַשׁ כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר

יְהוָה אֱלֹהֵי-אַבְתֶּיךָ לְךָ:

וּתְכַתּוֹב עֲלֵיהֶן. יַת כָּל פְּתֻגְמֵי. אוֹרִיתָא הָדָא בְּמַעֲבָרְךָ. בְּדִיל דְתִיעוּל

לְאַרְעָא. דִּי אֵלֶהָךְ יְהִיב לְךָ. אֶרֶע עֵבְדָא חֶלֶב וּדְבַשׁ. כְּמָא דְמַלְלִיל. יי

אֵלֶהָא דְאַבְהָתְךָ לְךָ: ד) וְהָיָה בְּעֵבֶרְכֶם אֶת-הִירְדֵן

תְּקִימוּ אֶת-הָאֲבָנִים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר אֲנֹכִי מַצִּיחַ

אֶתְכֶם הַיּוֹם בְּהַר עֵיבַל וְשֹׁדֶת אֹתָם בְּשִׂיד:

וַיְהִי בְּמַעֲבֹרְכֹן יַת יִרְדְּנָא. תְּקִימוּן יַת אֲבָנֵיָא הָאֵלִין. דְאַנָּא מְפָקִיד

יַתְכוֹן. יוֹמָא דִּין בְּטוֹרָא דְעֵיבַל. וְתַסוּד יִתְהוֹן בְּסִידָא:

ה) וּבְנִיתָ שֵׁם מִזְבֵּחַ לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ מִזְבֵּחַ

אֲבָנִים לֹא-תִנִּיף עֲלֵיהֶם בְּרֹזֶל: וְתַבְנִי תַמָּן מַדְבַּחָא.

קָדָם יי אֵלֶהָךְ. מַדְבַּח אֲבָנִין. לֹא תָרִים עֲלֵיהֶן בְּרֹזֶלָא:

שמון ד'מור (א) אֲשֶׁר-יְהוָה אֱלֹהֶיךָ | . האלף של אֲשֶׁר, געי בכל התיגאן.

תפסיר רס"ג

(ו) ולתפסיר טע ד'אלך הגארה צחיחה. וקרב עליה צואעדא ללה רבד: ז) ואד'בח ד'באיה סלאמה ופלהא הנאך. ואפרח בין ידי אללה רבד: ח) וקד כתבת עלי' אלחגארה. גמיע עיון הד'ה אלתוריה שרחה ג'ידא: ט) ת'ם כלם מוסי' ואלאימה ואלליואנין. אל אסראיל. קאילין ארפן ואסמע יא אל אסראיל פאנד' יומך הד'א קד' צרת שעבא. ללה רבד: י) פאקבל קולה. ואעמל וצאיאה ורסומה. אלד'י אמרך

אֲבָנִים שְׁלֵמוֹת תִּבְנֶה
אֶת־מִזְבַּח יְהוָה אֱלֹהֶיךָ
וְהָעֲלִיתָ עָלָיו עֹלֹת לַיהוָה
אֱלֹהֶיךָ: אֲבָנִין שְׁלֵמוֹן תִּבְנֶה יֵת
מִדְּבַחַא דִּי אֱלֹהֶךָ. וְתִסִּיק עֲלוּהִי עֲלוֹן:
קָדָם יי אֱלֹהֶךָ: וְזִבְחַת שְׁלָמִים
וְאֹכֵלֹת שֵׁם וְשִׁמְחַת לִפְנֵי
יְהוָה אֱלֹהֶיךָ: וְתַבּוֹס נִכְסַת קוֹדֶשֶׁן
וְתִיכּוֹל תִּמְוֶן. וְתַחֲדֵי קָדָם יי אֱלֹהֶךָ:
וְכָתַבְתָּ עַל־הָאֲבָנִים אֶת־

כָּל־דְּבָרֵי הַתּוֹרָה הַזֹּאת בְּאֵר הַיֵּטֵב: וְתַכְתּוֹב עַל

אֲבָנִיָּא. יֵת כָּל פְּתָגְמֵי אֹרִיתָא הָדָא פְּרִישׁ יָאוֹת: ס

וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה וְהַכֹּהֲנִים הַלְוִיִּם אֶל־כָּל־
יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר הִסְכַּת וּשְׁמַע יִשְׂרָאֵל הַיּוֹם הַזֶּה
נְהִיית לְעַם לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ: וּמִלִּיל מֹשֶׁה וְכַהֲנֵיָא לְיוֹאֵי.
עַם כָּל יִשְׂרָאֵל לְמִימַר. אֲצִית וּשְׁמַע יִשְׂרָאֵל. יוֹמָא הַדִּין הוּיָתָא לְעַם.
קָדָם יי אֱלֹהֶךָ: וּשְׁמַעְתָּ בְּקוֹל יְהוָה אֱלֹהֶיךָ וְעָשִׂיתָ
אֶת־כֹּ' מִצְוֹתָיו וְאֶת־חֻקָּיו אֲשֶׁר אֲנֹכִי

— רס"י —

ס בְּאֵר הַיֵּטֵב. בְּשַׁבְעִים לְשׁוֹן: ט הִסְכַּת. כְּתָרְגוּמוֹ: הַיּוֹם הַזֶּה נְהִיית לְעַם. בְּכָל יוֹם יְהוּי
בְּעֵינֵיךָ כְּאֵלֹי הַיּוֹם בְּאֵת עֲמוֹ בְּבְרִית:

זֶלֶק הַדְּקָדוּק: ט הִסְכַּת וּשְׁמַע. אֵינן כַּאֲן פְּסִיק בְּכָל הַתִּיגָאן:

תפסיר רס"ג

בהא אליו: יא) ת'ם אמר מוסי' קומה. פי דאלך אליום קאילא: יב) הולאי יקומון ליבארפו אלאמה ענד גבל גריזים. בעד עבורכם אלארדן. אל שמעון ולוי ויהודה. ויששכר ויוסף ובנימין: יג) והולאי יקומון עלי' אללענה עלי' גבל עיבל. אל ראובן וגד ואשר. וזבולון דן ונפתלי: יד) פיבתדו אלליואנין. ויקולון

מצוץ היום: ותקביל. למימרא די אלהך. ותעביד ית פקודוהי וית קימוהי.

דאנא מפקיד לך יומא דין: ס (חמישי)

ויצו משה את העם ביום ההוא לאמר: ופקיד משה ית עמא. ביומא ההוא למימר: ואלה יעמדו לברך את העם על-הר גרזים בעברכם את-

הירדן שמעון ולוי ויהודה ויששכר ויוסף ובנימין: אלין. יקומון. לברכא ית עמא על טורא דגריזין. במעברכון ית ירדנא. שמעון ולוי ויהודה. ויששכר ויוסף ובנימין: ואלה יעמדו על-הקללה בהר עיבל ראובן גד ואשר וזבולון דן ונפתלי: ואלין. יקומון על לוטיא בטורא דעיבל. ראובן גד ואשר. וזבולון דן ונפתלי: וענו הלואים ואמרו אל-כל-איש ישראל קול רם:

— רס"י —

אשר לא יעשה פסל ומסכה וגוי ואלו ואלו עונין אמון. חזרו והפכו פניהם כלפי הר עיבל ופתחו בקללה ואומרים. (פסוק טו) ארור האיש אשר יעשה פסל וגוי, וכן כלם עד (פסוק כז) ארור אשר לא יקים:

י לברך את העם. בדאיתא במסכת סוטה (לג, 6) ששה שבטים עלו לראש הר גרזים, וששה לראש הר עיבל, והפנהנים והלואים והארון למטה באמצע. הפכו לואים פניהם כלפי הר גרזים ופתחו בברכה, ברוך האיש

זולק הרקדוק: ויששכר ויוסף ובנימין. תיבת ויששכר בטפחא לא במארכה בכל ספרי תימן ובדפוסים:

שמון המור (ה) קול רם. המנהג להפריד ביניהם.

תפסיר רס"ג

לְגִמִיעַ אֶל אֶסְרָאֵל בְּצוֹת עֲאֵל:
 טו) מַלְעוֹן רָגֵל. יִצְנַע פְּסֵלָא אוֹ
 מַסְבּוּכָא מִמָּא יִכְרְהֵהּ אֱלֹהֵהּ.
 אוּ יִתְכַדֵּיה מִן צִנְעָה' צִאנַע
 וַיִּצְיִירָהּ פִּי סִתֵּר. פִּיגִיבָהֶם גְּמִיעַ
 אֱלֹקוֹם. וַיִּקְוִלוֹן אַמִּין:
 טז) וּמַלְעוֹן מַסְתַּכֵּף בְּאֶבִיָּה
 וְאִמּוֹה. וַיִּקְוֵל גְּמִיעַ אֱלֹקוֹם אַמִּין:
 יז) וּמַלְעוֹן מִן יִזְיִיג' תַּכִּים
 צִאחַבָּהּ. וַיִּקְוֵל גְּמִיעַ אֱלֹקוֹם
 אַמִּין: יח) וּמַלְעוֹן מִצֵּל גֵּאֵהֶל
 פִּי אֱלֹטְרִיק. וַיִּקְוֵל גְּמִיעַ אֱלֹקוֹם
 אַמִּין: יט) וּמַלְעוֹן מִן יִמְיִיל. חֶכֶם
 גְּרִיב אוֹ יִתִּים אוֹ אֶרְמֵלָהּ.
 וַיִּקְוֵל גְּמִיעַ אֱלֹקוֹם אַמִּין:
 כ) וּמַלְעוֹן מִן יִצְאָגַע זִוְגָה'

וַיִּתִּיבּוֹן לַיּוֹאֵי. וַיִּימְרוּן. לְכֹל אִנְשׁ יִשְׂרָאֵל
 קַל רֶם: **ס טו** אַרְוֹר הָאִישׁ
 אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה פֶסֶל וּמִסְכָּה
 תּוֹעֵבֶת יִהְיֶה מַעֲשֵׂה יָדָי
 חֲרָשׁ וְשֵׁם בַּסֵּתֵר וְעֲנוּ
 כָּל-הָעַם וְאָמְרוּ אָמֵן: לִיט
 גּוֹבְרָא. דִּיעֵבִיד צִילִם וּמִתְכָּא מְרַחֵק קָדָם
 יי. עוֹבְד. יָדֵי אוּפְנָא וְיִשׁוּי בַּסֵּתֵרֵא.
 וַיִּתִּיבּוֹן כָּל עַמָּא. וַיִּימְרוּן אָמֵן: **ס**
טז אַרְוֹר מִקְלָה אָבִיו וְאִמּוֹ
 וְאָמַר כָּל-הָעַם אָמֵן: לִיט.
 דִּיקְלֵי אָבוּהֵי וְאִמֵּיהֶּ. וַיִּימַר כָּל עַמָּא
 אָמֵן: **ס טז** אַרְוֹר מַסִּיג גְּבוּל רַעְהוּ וְאָמַר כָּל-הָעַם
 אָמֵן: לִיט. דִּישַׁנֵּי תַחֲוּמָא דְחַבְרִיָּה. וַיִּימַר כָּל עַמָּא אָמֵן: **ס**
טז אַרְוֹר מִשְׁגָּה עוֹר בְּדַרְדְּ. וְאָמַר כָּל-הָעַם
 אָמֵן: לִיט. דִּיטַעֵי עוֹרָא בְּאוֹרְחָא. וַיִּימַר כָּל עַמָּא אָמֵן: **ס**
טז אַרְוֹר מִטָּה מִשְׁפֵּט גֵּר-יְתוֹם וְאֱלִמְנָה וְאָמַר
 כָּל-הָעַם אָמֵן: לִיט. דִּינִי גֵיזוֹר יִיתֵם וְאֶרְמֵלָא. וַיִּימַר כָּל
 עַמָּא אָמֵן: **ב** אַרְוֹר שֹׁכֵב עִם אִשְׁתֵּי אָבִיו כִּי גִלָּה

— רס"י —

טו) מַקְלָה אָבִיו. מוֹלֵל, לְשׁוֹן (לְטִיל כ"ה) וְנִקְלָה אַחֲרָיָהּ: יי) מַסִּיג גְּבוּל. מַחְזִירוֹ לְאַחֲרָיו וְגוֹנֵב
 אֶת הַקְּרָקַע, לְשׁוֹן (יִשְׁטִיכ נט) וְהַסֵּג אַחֲרָיָהּ: יז) מִשְׁגָּה עוֹר. הַסּוּמָא בְּדַבֵּר וּמִשְׁיָאוֹ עֲצָה רַעְהוּ:

תפסיר רס"ג

אָבִיּהָ. לְמֵא כָּשֶׁף כִּנֵּף אָבִיּהָ.
וַיִּקְוֹל גְּמִיעַ אֱלֹקִים אָמִין:
כֵּא (וּמִלְעוֹן מִן יִצְאָגַע שִׁיּא
מִן אֱלֹבְהָאִים. וַיִּקְוֹל גְּמִיעַ
אֱלֹקִים אָמִין: כֵּב) וּמִלְעוֹן מִן
יִצְאָגַע אֲכִיתָהּ. אֲבַנְהָ אָבִיּהָ
אוּ אֲבַנְהָ אָמִיָּה. וַיִּקְוֹל גְּמִיעַ
אֱלֹקִים אָמִין: כֵּג) וּמִלְעוֹן מִן
יִצְאָגַע חֲמַאתָהּ. וַיִּקְוֹל גְּמִיעַ
אֱלֹקִים אָמִין: כֵּד) וּמִלְעוֹן מִן
יִסְעִי בְּצִאחֻבָּה סְרָא. וַיִּקְוֹל
גְּמִיעַ אֱלֹקִים אָמִין: כֵּה) וּמִלְעוֹן
מִן יִאֲכִיד רְשׁוּהָ. לְיִקְתֵּל נֶפְסָא
זְכִיּא. וַיִּקְוֹל גְּמִיעַ אֱלֹקִים אָמִין:

**כִּנֵּף אָבִיו וְאָמַר כָּל־הָעַם
אָמֵן: לֵיט. דִּישְׁכּוּב עִם אֶתֶת אָבוּהִי.
אָרִי גְלִי כִנְפָא דְאָבוּהִי. וַיִּימַר כָּל עַמָּא
אָמֵן: ס כֵּא אָרוּר שֹׁכֵב עִם
כָּל־בְּהֵמָה וְאָמַר כָּל־הָעַם
אָמֵן: לֵיט. דִּישְׁכּוּב עִם כָּל בְּעִירָא.
וַיִּימַר כָּל עַמָּא אָמֵן: ס כֵּב אָרוּר
שׁוֹכֵב עִם־אֶחָתוֹ בֵּית־אָבִיו
אוּ בֵּית־אִמּוֹ וְאָמַר כָּל־הָעַם
אָמֵן: לֵיט. דִּישְׁכּוּב עִם אֶחָתִיָּהּ. בֵּית**

אָבוּהִי אוּ בֵּית אִמִּיָּהּ. וַיִּימַר כָּל עַמָּא אָמֵן: ס כֵּג אָרוּר שׁוֹכֵב
עִם־חֲתָנָתוֹ וְאָמַר כָּל־הָעַם אָמֵן: לֵיט. דִּישְׁכּוּב עִם
חֲמַתִּיָּהּ. וַיִּימַר כָּל עַמָּא אָמֵן: ס כֵּד אָרוּר מִכֵּה רֵעֵהוּ
בִּסְתֵר וְאָמַר כָּל־הָעַם אָמֵן: לֵיט. דִּימַחִי חֲבֵרִיָּהּ
בִּסְתֵרָא. וַיִּימַר כָּל עַמָּא אָמֵן: ס כֵּה אָרוּר לִקְחַ שְׁחָד
לְהַכּוֹת נַפְשׁ דָּם נָקִי וְאָמַר כָּל־הָעַם אָמֵן: לֵיט
דִּיקְבִּיל שׁוּחָדָא. לְמַקְטֵל נַפְשׁ דָּם זָפֵאי. וַיִּימַר כָּל עַמָּא אָמֵן: ס

— רס"י —

כד מכה רעהו בסתר. על לשון הרע הוא שבטים. וכנגד שמעון לא כתב ארוור, לפי
אומר. ראיתי בנסודו שלרבי משה הדרשן, שלא היה בלבו לברכו לפני מותו כשברך
אחד עשר ארוורים יש כאן, כנגד אחד עשר שאר השבטים, לכך לא רצה לקללו:

זולק הלקדוק: כה ארוור לקח שחד. לחוד בטעם פשטא וסי' ארוור פושט ידו ליקח
שוחד (מהר"ב):

תפסיר רס"ג

כו) ומלעון מן לם ית'בת. כלאם תד'ה אלתורייה ליעמל בהא. ויקול גמיע אלקום אמין: כח א) ואעלם אנך אן סמעת ואטעת אמר אללה רבך. לתחפין ותעמל גמיע וצאיאה. אלתי אנא אמרך בהא אליום. געלך אללה רבך עאליא. עלי סאיר אמם אלארץ: ב) חלת בך גמיע תד'ה אלברכאת ואדרכתך. אד' סמעת אמר אללה רבך: ג) וצרת מבארכא פי אלחציר. ומבארכא פי אלבר: ד) ומבארכא תמר

כֹּה אָרוּר אֲשֶׁר לֹא יִקִּים
אֶת־דְּבָרֵי הַתּוֹרָה־הַזֹּאת
לַעֲשׂוֹת אוֹתָם וְאָמַר כֹּל־
הָעַם אָמֵן: לִיט. דְּלֹא יִקִּים. יֵת
פְּתַגְמֵי אוֹרֵיתָא הָדָא לְמַעַבְדַּיְתָהוּן.
וַיִּימַר כָּל עַמָּא אָמֵן: פ כַּח א וְהִיָּה
אִם־שָׁמוֹעַ תִּשְׁמַע בְּקוֹל
יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לְשָׁמֹר
לַעֲשׂוֹת אֶת־כָּל־מִצְוֹתָיו
אֲשֶׁר אֲנֹכִי מְצַוֶּה הַיּוֹם
וְנִתְּנָךְ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ עָלֶיךָ עַל כָּל־גּוֹי הָאָרֶץ:
וַיְהִי. אִם קִבְּלָא תְּקַבִּיל לְמִימְרָא דִּי אֱלֹהֶךָ. לְמַטְרָ לְמַעַבְדַּיְתָּ כָּל
פְּקוּדוֹהִי. דְּאַנָּא מְפַקִּיד לְךָ יוֹמָא דִּין. וַיִּתְּנָךְ. יי אֱלֹהֶךָ עֲלָאִי. עַל כָּל
עַמְמֵי אַרְעָא: ב וּבָאוּ עֲלֶיךָ כָּל־הַבְּרָכּוֹת
הָאֵלֶּה וְהַשִּׁיגְךָ כִּי תִשְׁמַע בְּקוֹל יְהוָה אֱלֹהֶיךָ:
וַיִּיתוֹן עֲלֶךָ. כָּל בְּרָכְתָא הָאֵלִין וַיִּדְבְּקוּנְךָ. אַרִי תְּקַבִּיל. לְמִימְרָא דִּי
אֱלֹהֶךָ: ג בְּרוּךְ אַתָּה בְּעִיר וּבְרוּךְ אַתָּה בְּשָׂדֶה:
בְּרִיךְ אַתָּה בְּקִרְתָּא. וּבְרִיךְ אַתָּה בְּחַקְלָא: ד בְּרוּךְ פְּרִי־בִטְנֶךָ
וּפְרִי אֲדָמָתְךָ וּפְרִי בְּהֵמָתְךָ שֶׁגֶר אֲלֶפֶיךָ

— רס"י —

כו אֲשֶׁר לֹא יִקִּים. כאן כלל את כל התורה משגרת ממעיה: ועשתרות צאנך. כלה וקבליה עליהם באלה ובשבועה: כתרנומו. ורבותינו אמרו למה נקרא שמם עשתרות. שמעשירות את בעליהן ומחזיקות

תפסיר רס"ג

גסמך. ות'מר ריאצ'ד ות'מר
 בהאימד. נתאג בקרד וגפראת
 ג'נמד: (ה) ומבארפא מא פי
 בנאיגד ומשאנרד (נ"א:
 ומעאגנד: (ו) וצרת מבארפא
 פי דכ'ולד. ומבארפא פי
 כ'רוגד: (ז) ונגעל אללה אעדאנד
 אלמיקאומין לד. מצדומין בין
 ידיד. פי טריק ואתדה זכ'רגון
 אליד. ופי סבע טרק יחרבון מן
 בין ידיד: (ח) ויאמר אללה לד
 בברפתה. פי אהראנד. ופי
 גמיע ממד ידד. ויבארד לד. פי
 אלבלד. אלדי אללה רבד
 מעטיד: (ט) וינצבד אללה לה
 שעבא מקדסא. פמא ועדד.

ועשתרות עאנך: בריך ולדא
 דמעד. ואבא דארעד וולדא דבעירד:
 בקרי תורד ועדרי ענד: ה ברוך
 טנאך ומשארתך: בריך סלד
 ואצותך: ו ברוך אתה בבאך
 וברוך אתה בצאתך: בריך
 את במיעלך. וברוך את במפקך: (ששי)
 יתן יהוה את-איביך
 הקמים עליך נגפים לפניך
 בדרך אחד יעאו אליך
 ובשבעה דרכים ינוסו
 לפניך:

יתין יי ית פעלי דבכד דקמיין עלד. תבירין קדמך.
 באורחא חדא יפקון לוּתך. ובשבע אורחן יערקון מן קדמך: ה יצו
 יהוה אתך את-הברכה באסמיה ובכל משלח
 ידך וברכך בארץ אשר-יהוה אלהיך נתן לך:
 יפקיד יי לך ית ברך. באוצרך. ובכל אושטות ידך. ויברכך. בארעא.
 די אלהך יהיב לך: ט יקימך יהוה לו לעם קדוש

— רס"י —

איתם בעשתרות הללו שהן סלעים חזקים: אתה בבאך וברוך אתה בצאתך. שתהא
 כ ברוך טנאך. פירותיך. דבר אחר טנאך
 דבר לח שאתה מסגן בסלים: ומשארתך.
 דבר יבש שנשאר בכלי ואינו זב: ו ברוך
 יציאתך מן העולם בלא חטא כביאתך
 לעולם: ז ובשבעה דרכים ינוסו לפניך. כן
 דרך הנבהלים לברות מתפורין לכל צד:

תפסיר רס"ג

אד' תחפץ' וצאיאה. ותסיר פי טרקה: (י) פינצ'ר גמיע אמם אלארץ'. אן אסם אללה קד סמי עליך. ויכ'אפונך: (יא) ויזידך אללה כירא. פי ת'מר גסמך. ות'מר בהאימד ות'מר ריאצ'ך. פי אלבלך. אלדי קסם לאבאך אן יעטיך: (יב) ויפתח אללה לך. כ'זאון כירה מן אלסמא. וינזל מטר בלדך פי וקתה. ויבארך לך פי גמיע עמל ידך. חתני תקרץ' אטמא כתיירה. ואנת פלא תקטרץ': (יג) ויגעלך אללה ראסא ולא דנבא. ותכון

כַּאֲשֶׁר נִשְׁבַּע לְךָ כִּי
תִשְׁמֹר אֶת-מִצְוֹת יְהוָה
אֱלֹהֶיךָ וְהִלַּכְתָּ בְּדַרְכָיו:
יְקִימְנֶךָ יי קְדֻמוֹהֵי לְעַם קְדִישׁ. כְּמֵא
דְּקִיָּם לְךָ. אֲרֵי תִטֵּר. יְת פְּקוּדֵי־אֵי דִי
אֱלֹהֶיךָ. וְתִהְיֶה בְּאוֹרְחֵן דְּתַקְנֵן קְדֻמוֹהֵי:
וְרֵאוּ כָּל-עַמֵּי הָאָרֶץ כִּי
שֵׁם יְהוָה נִקְרָא עָלֶיךָ
וְרֵאוּ מִמֶּךָ: וְיַחֲזוּן כָּל עַמֵּי
אֶרֶץ. אֲרֵי שְׂמֵא דִי אֶתְקִרִי עָלֶיךָ.
וְיִדְחֲלוּן מִנֶּךָ: וְהוֹתִירְךָ יְהוָה

לְטוֹבָה בְּפָרִי בְטֶנְךָ וּבְפָרִי בְּהֶמְתֶּךָ וּבְפָרִי
אֲדַמְתֶּךָ עַל הָאֲדָמָה אֲשֶׁר נִשְׁבַּע יְהוָה
לְאַבְתֶּיךָ לֵאמֹר: וְיִוְתֶרְנֶךָ יי לְטָבָא. בּוֹלְדָא דְמַעֲךָ.
וּבּוֹלְדָא דְבַעֲיָךָ וּבַאֲבָא דְאֶרֶץ. עַל אֶרֶץ. דְּקִיָּם יי. לְאַבְהָתְךָ לְמַתָּן
לְךָ: ❀ שְׁשִׁיךָ בְּסַפְרֵי תִימֵן ❀ יִפְתַּח יְהוָה לְךָ אֶת-אוֹצְרוֹ
הַטּוֹב אֶת-הַשָּׁמַיִם לְתֵת מִטֵּר-אֶרֶץ בְּעֵתוֹ
וּלְבָרְךָ אֶת כָּל-מַעֲשֵׂה יָדְךָ וְהִלּוֹיתָ גּוֹיִם רַבִּים
וְאֵתָה לֹא תִלּוֹה: יִפְתַּח יי לך. יְת אוֹצְרֵיה טָבָא יְת שְׁמַיָּא.
לְמַתָּן מִטֵּר אֶרֶץ בְּעַדְנִיָּה. וּלְבָרְכָא. יְת כָּל עוֹבְדֵי יָד. וְתוֹזִיף
לְעַמֵּינִי סְגִיֵּי. וְאֵת לֹא תוֹיף: יִפְתַּח יי וְנִתְנֶה יְהוָה לְרֵאשׁ
וְלֹא לְזָנָב וְהֵייתָ רַק לְמַעַלָּה וְלֹא תִהְיֶה

תפסיר רס"ג

עאליא מחצ'א. ולא תפון
 מסתספלא. אד' תקבל וצאנא
 אללה רבך. אלד' אנא אמרך
 בהא אליום. לתחפצ'הא
 ותעמל בהא: יד) ולא תזול. מן
 גמיע אל'אמור אלד'י אנא
 אמרך בהא. אליום ימנה ולא
 יסרה. פתתבע מעבוד'את אכ'ר
 פתעבד'הא: טו) ואן לם תקבל
 אמר אללה רבך. לתחפצ'י
 ותעמל גמיע וצאנ'אה ורסומ'ה.
 אלתי אמרך בהא אליום. חלת
 בך. גמיע הד'ה אללענ'את
 ואדרכ'תך: טז) ופנת מלעונ'א פי
 אלחצ'ר. ומלעונ'א פי אלבר':
 יז) ומלעונ'א מא פי בנ'אגך
 ומשא'ורך (נ"א: ומעאג'גך):

למטה כִּי־תִשְׁמַע אֶל־
 מִצְוֹת יְהוָה אֱלֹהֶיךָ אֲשֶׁר
 אֲנֹכִי מְצַוְךָ הַיּוֹם לִשְׁמֹר
 וּלַעֲשׂוֹת: וַיִּתְּנֶנְךָ יי תקיף ולא חלש.
 ותהי ברם לעילא. ולא תהי לתחתא.
 ארי תקביל. לפקוד'יא דיי אלהך. דאנא
 מפקיד לך. יומא דין למטר ולמעבד:
 ולא תסור מכל־הדברים
 אשר אנכי מצוה אתכם
 היום ימין ושמאול ללכת
 אחרי אלהים אחרים
 לעבדם: ולא תסטון. מכל פתגמ'יא

דאנא מפקיד יתכון. יומא דין לימינ'א ולשמא'לא. למךך. בתר. טענות
 עממ'יא למפל'חהון: פ והיה אם־לא תשמע בקול
 יהוה אלהיך לשמר לעשות את־כל מצותיו
 וחקתיו אשר אנכי מצוה היום ובאו עליך
 כל־הקללות האלה והשיגוך: ויהי. אם לא תקביל
 למימרא דיי אלהך. למטר למעבד ית כל פקוד'הי וק'מוהי. דאנא
 מפקיד לך יומא דין. וייתון עלך. כל לוטי'א האלין וידבקונך:
 ארור אתה בעיר וארור אתה בשדה: ליט את
 בקרת'א. וליט את בקל'א: ארור טנאך ומשא'רתך:
 ליט סלך ואצותך: ארור פרי־בטנך ופרי־אדמתך

תפסיר רס"ג

יח) ומלעון ת'מר גסמך ות'מר ארצ'ך. נתאג בקרך וגפראת ג'נמך: יט) וצרת מלעון פי דכ'ולך. ומלעון פי כ'רוגך: כ) ויבעת' אללה עליך. אלמחן ואלאהאמה ואלזגרה. פי גמיע קמד ירך אלדי תצנעה. אלי אנפאדך ואבאדתך סריעא. ויקול. מן קבל סו שמאילך אד' תרפתני: כא) וילמד אללה אלובא. אלי אן יפניך. מן אלארץ. אלדי אנת דאכל אליה לתחוזה: כב) ויצרך אללה. בחמא אלסל ואלחארה. ואלרבע ואלפאלג. ואלגפאף

שָׁר אֶלְפִיךָ וְעִשְׂתָּרְתָּ
 עֲאֲנֶךָ: לֵיט וּלְדָא דִמְעָךְ וְאָבָא
 דְּאֲרַעְךָ. בְּקָרִי תוֹרֵךְ וְעֲדָרִי עָנֶךָ:
 אָרוּר אֶתָּה בְּבֹאֲךָ וְאָרוּר
 אֶתָּה בְּעֲאֲתָךְ: לֵיט אַתְּ בְּמִיעֲלֶךָ.
 וְלֵיט אַתְּ בְּמִפְקֶךָ: ב יִשְׁלַח יְהוָה אֶת־
 בְּךָ אֶת־הַמַּאֲרָה אֶת־
 הַמְּהוּמָה וְאֶת־הַמְּגֵעֶרֶת
 בְּכָל־מְשַׁלַּח יָדְךָ אֲשֶׁר
 תַּעֲשֶׂה עַד הַשְּׂמֹדֶךָ וְעַד־
 אֲבֹדְךָ מִהָרַם מִפְּנֵי רֵעַ מְעַלְלֶיךָ אֲשֶׁר עֹזְבֹתַנִּי:
 יִשְׁלַח יי בְּךָ. ית מאירתא ית שגושיא ית מזופיתא. בכל אושטות ירך
 דתעביד. עד דתשתיצי ועד דתיבד בפריע. מן קדם. בישות עובדך
 דשבקתא דחלת: כג ידבק יהוה בך את הדבר עד
 כלתו אתך מעל האדמה אשר אתה בא
 שמה לרשתה: ידביק יי בך ית מותנא. עד דישיצי יתך. מעל
 ארעא. דאת עליל לתמן למירתה: כד יכבה יהוה בשחפת
 ובקדחת ובדלקת ובחרחר ובחרב ובשדפון

— רס"י —

כ המארה. חסרון כמו (ויקרא יג, כג) צרעת. כב בשחפת. שבשרו נשחף ונפוח:
 ממארת: המהומה. שגוש קול בהלות: ובקדחת. לשון (דברים לג, כג) כי אש קדחה
 זלק הדקדוק: ועד אבדך. הקמץ חטף כי הוא במקום חולם ולכן השוא שבדל"ת נח
 ופשוט:

תפסיר רס"ג

ואלשוב ואלירקאן. פּיכּלבוּנְךָ
אֱלֹהִי אֲבֹאֲדֶתְךָ: כג) וְתִפּוֹן
סְמֵאֲךָ. אֱלֹדֵי פּוֹק רֵאסְךָ
כַּאֲלֻנְחָאס. וְאַלְאַרְץ' אֱלֹדֵי
תַחַתְךָ כַּאֲלֻחְדֵיד: כד) וַיַּגְעַל
אֱלֹהֵה. מֵא יִמְטֵרָה עֲלֵי אֲרֻצְךָ
ג'בֵאֲרָא וְתֵרָאבֵא. מִן אֲלֻסְמָא
יֵרֵד עֲלֵיךָ. אֱלֹהִי אֲנַפְאֲדֶךָ:

וּבִירְקוֹן וְרִדְפוֹךָ עַד אֲבֹדְךָ:

יִמְחִינְךָ יי. בְּשַׁחֲפֵתָא וּבְקִדְחֵתָא
וּבְדִלְיִקְתָא. וּבְחֲרוֹרָא וּבְחֲרָבָא.

וּבְשִׁדְפָנָא וּבִירְקָנָא. וְיִרְדְּפוּנְךָ עַד דְּתִיבְד:

כִּן וְהָיוּ שָׁמַיָךְ אֲשֶׁר עַל-

רֵאשֶׁיךָ נְחֹשֶׁת וְהָאָרֶץ אֲשֶׁר-

תַּחְתֶּיךָ בְּרוֹזָל: וַיְהוֹן שָׁמַיָא. דְּעֵלְוֵי

רֵישְׁךָ חֲסִינֵין כְּנַחְשָׂא מְלֵאֲחֵתָא מְטֵרָא. וְאַרְעָא דְתַחְוֹתְךָ תִּקְיָפָא

כְּבִרְזָלָא מְלֵמְעַבְד פִּירִין: כד **יִתֵּן יְהוָה אֶת־מִטֵּר אֲרֻצְךָ**

אֲבָק וְעֹפָר מִן־הַשָּׁמַיִם יֵרֵד עֲלֶיךָ עַד הַשְּׂמַדְךָ:

— רס"י —

ה'. הקל משה בקללותיו לאמרן בלשון יחיד.
וגם כן בקללה זו הקל, שבראשונות הוא
אומר (ויקרא כו, יט) את שמכם כפרזל ואת
ארצכם כנחושה, שלא יהיו השמים מזיעין
כדרך שאין הפרזל מזיע, ומתוך כך יהא
חורב בעולם והארץ תהא מזיעה כדרך
שהנחשת מזיע, והיא מרקבת פירוטיה, וכאן
הוא אומר שמייך נחשת וארצך ברזל, שיהיו
שמים מזיעין אף על פי שלא יריקו מטר,
מכל מקום לא יהיה חורב שלאבדן בעולם,
והארץ לא תהא מזיעה כדרך שאין הפרזל
מזיע, ואין הפרות מרקיבין, ומכל מקום
קללה היא, בין שהיא כנחשת בין שהיא
כפרזל, לא תוציא פרות, וכן השמים לא
יריקו מטר: כז **מִטֵּר אֲרֻצְךָ אֲבָק וְעֹפָר.**
זיקא דבתר מטרא, מטר יורד ולא כל צרכו
ואין בו כדי להרביץ את העפר, והרוח באה
ומעלה את האבק ומכסה את עשב החרעים
שהן לחים מן המים, ונדבק בהם ונעשה טיט
ומתיבש, ומרקיבין:

באפי והיא אש שלחולים מלוייך בלע"י
(פיטענערכימלט) שהיא חמה מאד: **וּבְדִלְקָתָא.**
חמה יותר מקדחת, ומיני חלאים הם:
וּבְחֲרוֹרָה. חולי הכחממו תוף הגוף וצמא
תמיד למים ובלע"י איטרימיניט לשון (איוז ל, ג)
ועצמי חרה מני חרב (יכמי ו, כט) נחר
מפוח מאש: **וּבְחֲרָב.** יביא עליך גיסות:
שִׁדְפוֹן וְיִרְקוֹן. מכות תבואה שבשדות:
שִׁדְפוֹן. רוח קדים אשלי"זכ בלע"י
(זאננפענעכראננט): **יִרְקוֹן.** יובש ופגני התבואה
מכסיפין ונהפכין לירקון קמ"א בלע"י: **עַד**
אֲבֹדְךָ. תרגום עד דתיבד, כלומר עד אבוד
אותך שתכלה מאליך: כח **וְהָיוּ שָׁמַיָךְ אֲשֶׁר**
עַל רֵאשֶׁיךָ נְחֹשֶׁת. קללות הללו משה מפי
עצמו אמרן, ושבהר סיני מפי הקדוש ברוך
הוא אמרן כמשמען, ושם נאמר (ויקרא כו, יז)
ואם לא תשמעו לי, (ויקרא כו, כא) ואם תלכו
עמי קרי, וכן הוא אומר (פסוק טו) בקול ה'
אלהיך (פסוק כא) ידבק ה' בך, (פסוק כג) יכבה

תפסיר רס"ג

כה) וַיַּעֲלֶךְ אֱלֹהִים מִצְדוֹמָא בֵּין יְדֵי אַעֲדָאִךְ. חֲתִי תִכְרַג אֱלֹהִים פִּי טְרִיק וְאַחֲדָה. וְתִהְרַב מִן בֵּין יְדֵיהֶם פִּי סִבַּע טְרַק. וְתִצִּיר עֲבָרָה. לְגַמִּיעַ מִמֵּאֲלֶךְ אֱלֹהֵי אֲרָץ: כו) וְתִצִּיר גְּתִיתֶךָ מֵאֶפְלָא. לְטֹאִיר אֱלֹסְמָא וּבְהָאִים אֱלֹהֵי אֲרָץ וְלִים מִזְעַג לְהָא: כז) וַיִּצְרַבְךָ אֱלֹהִים בְּקֶרַח מִצַּר וְאַלְבֹּאוֹסִיר. וְאַלְגָּרַב וְאַלְחַכָּה. מָא לֹם תִּסְתַּטִּיעַ מִדְּאֻוֹאֲתָה: כח) וַיִּצְרַבְךָ אֱלֹהִים.

יִתֵּן יְיָ יְתַּ מִטֵּר אֲרַעְךָ אֲבָקָא וְעַפְרָא. מִן שָׁמַיָא יִיחֹת עֲלֶיךָ. עַד דְּתִשְׁתַּיְצִי: כה) יִתְנַךְ יְהוָה נֶגֶף לְפָנֵי אֹיְבֶיךָ בְּדֶרֶךְ אֶחָד תֵּצֵא אֵלָיו וּבִשְׂבָעָה דְרָכִים תִּנּוֹס לְפָנָיו וְהֵייתָ לְזַעוּה לְכָל מַמְלְכוֹת הָאָרֶץ: יתנך וְיִתְנַךְ יְיָ תְּבִיר קָדָם שְׁנֶאֱךָ. בְּאוֹרְחָא קְדָא תִּפּוֹק לְוֹתִיָּהּ. וּבִשְׂבָע אֹרְחָן תִּעֲרוֹק מִן קְדָמוּהִי. וְתִהִי לְזִיעַ. לְכָל מַלְכוֹת אֲרַעָא:

כו) וְהֵייתָ נִבְלַתְךָ לְמֵאֲכָל לְכָל-עוֹף הַשָּׁמַיִם וּלְבַהֲמַת הָאָרֶץ וְאִין מַחְרִיד: וְתִהִי נִבְלַתְךָ מְשׁוּגָרָא לְמִיכַל. לְכָל עוֹפָא דְשָׁמַיָא וְלְבַעִירָא דְאַרְעָא. וְלִית דְּמַנִּיד: כז) יִכָּה יְהוָה בְּשָׁחִין מִצְרִים (כ' וּבַעֲפָלִים) וּבִטְחָרִים וּבַגָּרַב וּבַחֲרָס אֲשֶׁר לֹא-תוּכַל לְהִרְפֹּא: ימחין וְיִמְחִינְךָ יְיָ בְּשָׁחִין דְּמִצְרִים וּבִטְחָרִין. וּבַגָּרַב וּבַחֲרָס יְבִישׁ דְּלֹא תִּפּוֹל לְאַתְסָאָה: כח) יִכָּה יְהוָה בְּשָׁעוֹן וּבְעוֹרוֹן

— רס"י —

ככ) לְזַעוּה. לְאִימָה וְלְזִיעַ, שְׁזוּעוּ כָּל שׁוּמְעֵי מִכּוֹתֵיךָ מִמְּקַד, וְיִאֲמְרוּ אוֹי לְנֹג, שְׁלֹא יְבוּא עֲלֵינוּ כְּדֶרֶךְ שְׂבָא עַל אֱלֹהֵי כִּי בְּשָׁחִין מִצְרִים. רַע הָיָה מְאֹד, לַח מִבְּחוּץ וְיָבֵשׁ מִבְּפְנֵי, כְּדֹאִיתָא בְּבַכּוֹרוֹת (מ, 6): גָּרַב. שְׁחִין לְחֹ: חֲרָס. שְׁחִין יָבֵשׁ כְּחֲרָס:

זולק הדקדוק: כה) יתנך וְיִתְנַךְ יְיָ נֶגֶף. בכאן לא יש פסיק אחר תיבת ה'. ובדקתי בקצת תיגאן ולא מצאתי ועיקר. ואין לחוש למשמעות חירוף ח"ו כיון שהשם דבוק לתיבת יתנך ולא כן בפסוק בית גאים יסח ה' שתיבת גאים מופסקת מתיבת יסח מפני הטפחא ודוק. ובקצת תיגאן יש פסיק

וכן הוא בפסיקתא:

תפסיר רס"ג

באלגנאן ואלעמא. ובהתה' אלקלב: (כט) באן תציר פאלמגסס פי אלצהירה. כמא יגסס אלעמא וכאצה פי אלפלא. ולא תנגח טרקד. ותציר מג'שומא מג'צובא. טול אלזמאן וליס מג'ית: (ל) באן תתווג אמראדה. פיאתיהא רגל אכר. ותבני ביתא ולא תגלס פיה. ותגרס פרמא ולא תתבד'לה: (לא) ויכון תיורד מד'בוח חדיא עינאך. ולא תאכל מנה. ותמארך מג'צוב

ובתמהון לבב: ימחינד יי. בטפשותא ובסמיותא. ובשעממות לבא: כט והיית ממשש בעהרים כאשר ימשש העור באפלה ולא תעליח את-הרכיב והיית אך עשוק וגזול כל-הימים ואין מושיע: ותהי ממשיש בטיהרא. כמא דימשיש עורא בקבלא. ולא תעלח ית אורחתך. ותהי ברם עשיק ואנים. כל

יומיא ולית דפריק: ל אשה תארש ואיש אחר (כ' ישגלנה) ישכבנה בית תבנה ולא תשב בו פרם תטע ולא תחללנו: אתתא תירוס. וגבר אחרן ישכבנה. ביתא תבני ולא תתיב ביה. פרמא תצוב ולא תחלנייה: לא שורד טבוח לעיניך ולא תאכל ממנו חמרך גזול מלפניך ולא ישוב לך צאנך נתנות לאיביך ואין לך מושיע: תורד יהי נכיס לעינך. ולא תיכול מניה. חמרך יהי אנים מן קדמך. ולא יתוב לך.

רס"י

והפתוב כנהו לשבת. ישכבנה ותקון סופרים הוא זה: תחללנו. בשנה הרביעית לאכול פרוי:

כח ובתמהון לבב. אוטם הלב שטוכיטיו"ן כלט"י [תדהמה]: כט עשוק. בכל מעשיך יהיה ערעור: ל ישגלנה. לשון שגל, פלגש,

זלק הדקדוק: כט ימשש העור. הה"א בפתח. ובמוסרה כל סמאין פתחין וכל יהודאין קמצין וכ"כ בספר ערוגת הבושם דלא כספר שורש יהודה:

תפסיר רס"ג

מן בין ידיך. ולא ירגע אליך. וג' נמד מסלמה לאעדאיד. וליס לך מג'ית: לב) ובניד ובנאתך. מדפועין אלי קום אכ'רין ועינאך תראהם. ושאיכ'צה אליהם טול אלזמאן. ולא טאקה פי ידך: לג) ות'מר ארצ'ך וסאיר כסבך. יאכלה קום לא תערפהם. ותציר כד'אך. מג'שומא מעסופא טול אלזמן: לד) חתי תציר מעתוהא. מן נצ'ר עינאך אלד'י תראה: לה) ויצ'רבך אללה בקרח רדי. עלי אלדכבתין ואלסאקין. מא לם תסתטיע מדאואתה. ובמא יולמד (קרי: יאלמד) מן קדמד אלי תאמתך: לו) ויגליך אללה ומלכך אלד'י תנצבה עליך.

עַנְךָ מְסִירֵן לְבַעֲלֵי דְבִבְךָ. וְלִית לְךָ פְּרִיק:
לב בְּנִיךָ וּבְנֹתֶיךָ נְתָנִים
 לְעַם אַחֵר וְעֵינֶיךָ רְאוֹת
 וְכָלוֹת אֲלֵיהֶם כָּל-הַיּוֹם
 וְאִין לְאֵל יָדְךָ: בְּנֶךָ וּבְנֹתְךָ.
 מְסִירֵן לְעַם אַחֵרִן וְעֵינְךָ חֲזוּן. וְיִסּוּפִן
 בְּגַלְלָהוֹן כָּל יוֹמָא. וְלִית חִילָא בִידְךָ:
לג פְּרֵי אֲדָמְתְךָ וְכָל-יִגְיעֶךָ
 יֹאכַל עִם אֲשֶׁר לֹא-יָדְעָתָּ
 וְהָיִיתָ רֶק עֲשׂוּק וְרִצּוּן
כל-הַיּוֹמִים: אָבָא דְאָרְעָךָ וְכָל
 לֵיאֹוֹתְךָ. יְכוּל עִם דְּלֹא יָדְעָתָא. וְתִהִי.
 בְּרַם. עֲשִׂיק וְרַעִיעַ כָּל יוֹמֵי־אֵ:
לד וְהָיִיתָ מְשֻׁעַ מִמְּרֹאֵה

עיניך אשר תראה: ותהי משתש'י מחיזיו עינך דתהי חזי:
לה יכבה יהוה בשחין רע על-הברבים ועל-
 השקים אשר לא-תוכל להרפא מברך רגלך ועד
קדקדך: ימחינך יי בשחנא בישא. על רכובין ועל שקון. דלא
 תכול לאתסאה. מפרסת רגלך ועד מוחד: **לו** יולך יהוה אתך

— רס"י —

לכ וכלות אליהם. מצפות אליהם שישבו ואינם שבים. כל תוחלת שאינה באה. קרויה כליזון עינים:

זלק הדקדוק: **כ** יאכל עם. תיבת יאכל מלרע:

תפסיר רס"ג

אלי קום לם תערפֿהם אנת
 ואבאיד. פתכֿידם הנאד.
 מעבודאת אכֿר מן כֿשב
 וחגארה: לז) ותציר וחשה.
 ומתֿלה וחכאיה. פי גמיע
 אלאמם. אלדי יסוקד אללה
 אלי תֿים: לח) ואדיא תכֿרג
 אלצתרא בדֿרא כתֿירא.
 פקליל מא תגמע מנה. בל
 יקצמה אלגראד: לט) פאדיא
 תגרס פרמא ותפלחקהא. פלא
 תשרב מנה כֿמרא ולא תועיה.
 בל יאפלה אלדוד: מ) פאדיא
 יכון לך זיאתין פי גמיע תכֿמד.

וְאֶת־מִלְכְּךָ אֲשֶׁר תִּקִּים
 עָלֶיךָ אֶל־גְּוֵי אֲשֶׁר לֹא־
 יָדַעְתָּ אֶתָּה וְאִבְתֶּיךָ
 וְעַבְדֵּת שֵׁם אֱלֹהִים אֲחֵרִים
 עֵץ וְאֶבֶן: יגלי יי יתך. וית מלכך
 דתקים עלך. לעם. דלא ידעתא את
 ואבֿהתך. ותפלח תמן לעממֿיא. פלחי
 טעותא אעא ואבנא: לד) והיית
 לשמה למשל ולשנינה
 בכל העמים אשר־ינהגך

יְהוָה שִׁמָּה: ותהי לצדו. למתל ולשועי. בכל עממֿיא. דידברנד
 יי לתמן: לה) זרע רב תוציא השדה ומעט תאסוף
 כי יחסלנו הארבה: בר זרע סגי תפיק חקלא. וזעיר תכנוש.
 ארי יחסלניה גובא: לט) ברמים תטע ועבדת ויין לא־
 תשתה ולא תאגר כי תאכלנו התלעת: פרמין
 תצוב ותפלח. וחמר לא תשתי ולא תכנוש. ארי תיכלניה תולעתא:
 מ) זיתים יהיו לך בכל־גבולך ושמן לא תסוד
 כי ישל זיתך: זיתין. יהון לך בכל תחומך. ומשחא לא תסוד.

— רס"י —

וכן תרגומו ולשועי, לשון ספור, ואשתעי:
 לא יחסלנו. וכלנו ועל שם כך נקרא חסיל,
 שמכילה את הכל: מ כי ישל. ישיר פירותיו,
 לשון (לעיל יט, ט) וישל הבדל:

לז לשמה. אסטודישוין [תדקהמת] כל הרואה
 אותך ישום עליך: למשל. בשתבא מכה
 רעה על אדם, יאמרו זו דומה למפת פלוגי
 ולשנינה. לשון (לעיל ו, ז) ושוננתם, דברו כך.

תפסיר רס"ג

ולא תדקן מנה. כל תנת'רה
נתרא: מא) ואדיא תולד בגין
או בנאת. פלא יבקון לך. כל
יגלון פי אלסבי: מב) וגמיע
שגרד ות'מר ארצ'ך. יקרצ'ה
אלפראש: מג) ואלג'ריב אלדי
פי מא בינכם. ירתפע עליך
עלאוא כבירא. ואנת תנחט
ספלא הווא: מד) חתי אנה
יקרצ'ך. ואנת פלא תקרצ'ה. הו
יציר ראסא. ואנת תציר
דנבא: מה) ותחל בד גמיע
הדי'ה אללענאת. ותפלכד
ותדרכך. אלי אנפאדך. אד'
לם תקבל אמר אללה רכך.
ותחפך וצאיאה ורסומה אלתי

ארי יתרון ויתך: מא) בנים ובנות
תוליד ולא יהיו לך פי
ילכו בשבי: בגין ובגן תליד. ולא
יהון לך: ארי יהכון בשביא:
מב) כל-עצך ופרי אדמתך
יירש העלצל: כל אילנך ואבא
דארעך: יחסנניה סקאה: מג) הגר
אשר בקרבך יעלה עליך
מעלה מעלה ואתה תרד
מטה מטה: תותב ערל דבינך. יהי
סליק עיל מנך לעילא לעילא. ואת תהי
נחית לתחתא לתחתא: מד)
הוא יהיה לראש ואתה תהיה לזנב: הוא יזפנך.
ואת לא תזפניה. הוא יהי תקיף. ואת תהי חלש: מה)
כל הקללות האלה ורדפוך והשיגוך עד
השמדך פי-לא שמעת בקול יהוה אלהיך
לשמר מצותיו וחקתיו אשר צוך: וייתון עלך כל
לוטיא האלין. וירדפונך וידבקונך. עד דתשתיצי. ארי לא קבילתא.

רס"י

מב) יירש העלצל. יעשנו הארבה רש מן
הפרי: יירש. יעני: עלצל. מין ארבה. ואי
זולק הרקדוק: מב) יירש. ס"א יירש. (מהר"ם):

לְמִימְרָא דַיִּי אֱלֹהֶךָ. לְמִטְרָה פְּקוּדוֹהִי
 וּקְיֻמוֹהִי דְפְקֻדָּךְ: מִי וְהָיוּ בְךָ לְאוֹת
 וּלְמוֹפֵת וּבְזָרְעֶךָ עַד-עוֹלָם:
 וַיְהוּן בְּךָ. לְאֵת וּלְמוֹפֵת. וּבִבְנֹךְ עַד
 עֲלֵמָא: מִי תַחַת אֲשֶׁר לֹא
 עֲבַדְתָּ אֶת-יְהוָה אֱלֹהֶיךָ
 בְּשִׂמְחָה וּבְטוֹב לֵבָב מְרַב
 כָּל: חֶלֶף. דְּלֹא פִלְחָתָא קָדָם יִי אֱלֹהֶךָ.
 בְּחֻדוּא וּבְשִׁפְיוֹת לְבָא. מִסְּגִי כוֹלָא:
 מִי וְעַבַּדְתָּ אֶת-אֱיֹבִיךָ אֲשֶׁר
 יִשְׁלַחְנוּ יְהוָה בְּךָ בְּרַעֲב

תפסיר רס"ג

אמרך בְּהֵא: מו) וְתַצִּיר פִּיךָ
 אִיָּה וּבְרֵה־אֲנִי. וּבְנִסְלֶךְ
 אֱלֹמְשֵׁא־בְהִין לְךָ אֱלֹי אֱלֹהֶיךָ:
 מו) בְּדֵל מֵא לִם תַּעֲבֹד אֱלֹלָה
 רַבָּךְ. בְּפִרְחָ וּגְוִדָּה קֶלֶב. מִן
 כְּתִירָה אֱלֹא־שִׁיָּא: מח) פְּתַכְיָדָם
 עֲדוּךְ. אֱלֹדִי יִסְלֹטָה אֱלֹלָה
 עֲלֶיךָ. בְּגוּעַ וְעֵשֶׂשׁ. וְעָרִי וְעוֹז כָּל
 שִׁי. וְיִצְעַע אֲצֵרָא מִן חֲדִיד עֲלֵי
 עֲנָקֶךָ. אֱלֹי אֵן יִנְפְדֶיךָ:
 מט) וַיִּגְזִיד אֱלֹלָה בְּקַבִּיל מִן
 בְּעִיד מִן טָרַף אֱלֹא־רִיף. כְּמֵא
 יִתְחַלֵּק אֱלֹנְסֵר. קַבִּיל לֹא תַפְהֵם
 לְגִ'תָּה: נ) קַבִּיל וְקִיחַ אֱלֹגָה.
 מֵא לִם יִחַאֲבִי וְגַה אֱלִשִׁידִי. וְלֹא

וּבְצִמָא וּבְעִירָם וּבְחֶסֶר כָּל וְנָתַן עַל בְּרִזְלָא עַל
 צִוְאָרְךָ עַד הַשְּׂמִידוֹ אֲתָךְ: וְתַפְלַח יָת בְּעֲלֵי דְבִבְךָ.
 דִּיגְרֹנוֹן יִי בְּךָ. בְּכַפְנָא וּבְצַהוּתָא. וּבְעֵרְטִלְיוּתָא וּבְחֶסֶרְיוֹת כוֹלָא. וְיִתִּין.
 נִיר דְּבִרְזֵל עַל צוּרְךָ. עַד דִּישִׁיִצִי יִתְךָ: מט) יִשָּׂא יְהוָה עֲלֶיךָ
 גְּוִי מִרְחַק מְקַצֵּה הָאָרֶץ כַּאֲשֶׁר יִדְאָה הַנֶּשֶׁר גְּוִי
 אֲשֶׁר לֹא-תִשְׁמַע לְשׁוֹנוֹ: יִתִּי יִי עֲלֶיךָ עִם מִרְחִיק מְסִיפֵי
 אֲרַעָא. כְּמֵא דְמִשְׁתַּדִּי נִשְׂרָא. עֲמָא. דְּלֹא תִשְׁמַע לִישְׁנֵיהּ: נ) גְּוִי עַז
 פָּנִים אֲשֶׁר לֹא-יִשָּׂא פָּנִים לְזִקְן וְנֶעַר לֹא-יַחֵן:

רס"י

שאם פִּן הִיָּה לְכַתּוּב יוֹרִישׁ: מ) מְרַב כָּל. לֹא תִשְׁמַע לְשׁוֹנוֹ. לֹא תִפִּיר לְשׁוֹנוֹ, וְכֵן
 בְּעוֹד שְׁהִיָּה לְךָ כָּל טוֹב: מט) כַּאֲשֶׁר יִדְאָה (כרל' מ) תִּשְׁמַע חֵלּוֹם לְפִתְרֵי אוֹתוֹ. וְכֵן
 הַנֶּשֶׁר. פְּתֵאוֹם, וְדָרְךָ מִצְלַחַת, וְיִקְלֹוּ סוּסֵיוֹ: (סס מ) כִּי שׁוֹמֵעַ יוֹסֵף אִינְטִימֵדִיִּי צִלְעִיז לְהִבְיִין:

תפסיד רס"ג

ירוף עלי צבי: נא) פיאכל תימר
 בהאימד ותימר ארצך אלי
 אנפאדך. ולא יבלי לך ברא.
 ולא עצירא ולא דהנא. ולא
 נתאג בקרך וגפראת גינמד.
 אלי אן יבידך: נב) ויחאצרך
 פי גמיע מחאלך. אלי אן יהדם
 אסוארך אלשאמכיה
 ואלחצינה. אלדי אנת ואתיק
 בהא פי גמיע בלדך. ויצאיך
 פי גמיע מחאלך אלדי אעטאך
 אללה רבך: נג) חתי תאכל מן
 תימר בטנך. מן לחם בניך
 ובנאתך. אלדי רזקך אללה
 רבך. בחצאר וציק. מפא

עם תקיף אפינ. דלא נסיב אפי סבא. ועל
 ינקא לא מרחים: **וְאָכַל פְּרִי**
בְּהֶמְתְּךָ וּפְרִי-אֲדָמְתְּךָ עַד
הַשְּׂמֹדֶךָ אֲשֶׁר לֹא-יִשְׁאִיר
לְךָ דָגָן תִּירוֹשׁ וְיִצְהָר שֶׁגֵר
אֶלְפִיךָ וְעִשְׂתָּרֶת עֲאֲנֶךָ עַד
הָאֲבִידוֹ אִתְּךָ: ויכול. ולדא
 דבעירך ואבא דארעך עד דתשתיצי.
 דלא ישאר לך. עבורא חמרא ומשחא.
 בקרי תורך ועדרי ענך. עד דיוביד יתך:
וְהֵצֵר לְךָ בְּכָל-שְׁעָרֶיךָ
עַד רֵדֶת חֲמַתֶּיךָ הַגְּבֵהֶת וְהַבְּצֹרוֹת אֲשֶׁר
אֵתָּה בְּטִחַ בָּהֶן בְּכָל-אַרְצֶךָ וְהֵצֵר לְךָ בְּכָל-
שְׁעָרֶיךָ בְּכָל-אַרְצֶךָ אֲשֶׁר נָתַן יְהוָה אֱלֹהֶיךָ
לְךָ: ויעיק לך בכל קרונך. עד דיכבש שורך רמיא וכריכיא. דאת
 רחיץ לאשתיזבא בהון בכל ארעך. ויעיק לך בכל קרונך. בכל ארעך.
 דיהב. **׃ אֶלְהֶךָ לְךָ:** **וְאָכַלְתָּ פְּרִי-בִטְנֶךָ בִּשְׂר**
בְּנֶיךָ וּבְנֹתֶיךָ אֲשֶׁר נָתַן-לְךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ
בְּמִצּוֹר וּבְמִצּוֹק אֲשֶׁר-יִצִּיק לְךָ אִיבֶךָ: ותיכול
 ולדא דמעך. בשר בנך ובנתך. דיהב לך **׃ אֶלְהֶךָ.** בצירא ובעקתא.

— כס"י —

כס עד רדת חמתך. לשון רדוי וכבוש:
 כג ואכלת פרי בטנך בשר בניך ונני
 כמצור. מחמת שיהיו צרין על העיר
 ויהיה שם מצוק, עקת רעבון:

תפסיר רס"ג

יחאצרך עדונך: נד) חתי' אן אלרגל אלדכ'י' מנכס. ואלמדלל גדא. ישח עלי' אכ'יה ועלי' חרמתה. ובאקי בניה אלד'י יבקיהם: נה) מן אן יעטי אחד מנהם. מן לחם בניה אלד'י יאפל. ממוא לם יבק לה שיא. בתצאר וצ'יק. ממוא יצ'יק עליך. עדונך פי גמיע מחאלך: נו) חתי' אן אל' אמראה אלדכ'צ'יה מנכס ואל' מדללה. אלתי לם תעוד קדמהא אן תצ'עהא עלי' אלארץ. מן אלדלאל ואלדכ'צ'יה. תשח עלי' זוגהא. ואבנהא ואבנתהא:

דיעיק לך שנאך: הַאִישׁ הַרָּף
בְּךָ וְהֶעֱנַג מְאֹד תִּרְעַע עֵינָיו
בְּאָחָיו וּבְאִשְׁתׁ חֵיקוֹ וּבֵיתוֹ
בְּנָיו אֲשֶׁר יוֹתִיר: גּוֹבְרָא דְרַפִּיךָ
בְּךָ. וְדַמְפְנָק לַחֲדָא. תַּבְּאֵשׁ עֵינִיה
בְּאָחוּהִי וּבְאֵתַת קִימִיהָ. וּבִשְׂאֵר בְּנוֹהִי
דִּישְׂאֵר: מִתַּת | לְאֶחָד מֵהֶם
מִבֶּשֶׂר בְּנָיו אֲשֶׁר יֹאכֵל
מִבְּלֵי הַשְּׂאִיר-לוֹ כֹּל
בְּמַצּוֹר וּבְמַצּוֹק אֲשֶׁר יִצִּיק

לְךָ אֵיבֶךָ בְּכָל-שְׂעָרֶיךָ: מְלַמְתָּן לַחַד מִנְהוֹן. מִבֶּשֶׂר בְּנוֹהִי
דִּיכּוֹל. מִדְּלָא אֲשֶׁתְּאֵר לִיה פּוֹלָא. בְּצִירָא וּבַעֲקָתָא. דִּיעִיק לְךָ. שְׂנֵאָךְ
בְּכָל קְרוּךְ: הַרְפָּה בְּךָ וְהֶעֱנַגְהָ אֲשֶׁר לֹא-נִסְתָּה
כַּף-רַגְלָהּ הֵצִיג עַל-הָאָרֶץ מֵהַתְּעַנֵּג וּמִרָף תִּרְעַע
עֵינָהּ בְּאִישׁ חֵיקָהּ וּבְבִנָּהּ וּבְבִתָּהּ: דְרַפִּיכָא בְּךָ
וְדַמְפְנָקָא. דְלָא נְסִיאַת פְּרַסַת רַגְלָהּ לְאַחַתָּא עַל אַרְעָא. מִמְּפְנָקוּ
וּמִרַפִּיכוּ. תַּבְּאֵשׁ עֵינֵהּ בְּגַבְרָ קִימָהּ. וּבְבִרְהָ וּבְבִרְתָהּ:

רס"י

מִן הַרָּף בְּךָ וְהֶעֱנַג. הוּא הַרָּף הוּא הֶעֱנַג. לְשׁוֹן פְּנוּק. וּמֵהַתְּעַנֵּג וּמִרָף מוֹכִיחַ עֲלֵיהֶם שְׂשֻׁנִיָּהֶם אָחָד, אִף עַל פִּי שְׂהוּא מְפָנֵק וְדַעַתּוֹ קֶצֶה בְּדַבֵּר מְאוּס, יִמְתַּק לוֹ לְרַעְבוֹנוֹ בֶּשֶׂר בְּנָיו וּבְנוֹתָיו עַד כִּי תִרְעַע עֵינָיו בְּבָנָיו הַנוֹתָרִים

מתת לאחד מהם מבשר בניו אחיהם אשר יאכל. דבר אחר הרף בך תרחמני ורף הלבב, מרב רעבנותם, יתאכזרו ולא יתנו מבשר בנייהם השחוטים לבניהם הנותרים: מִן תִּרְעַע עֵינָהּ בְּאִישׁ חֵיקָהּ וּבְבִנָּהּ וּבְבִתָּהּ. הַגְּדוּלִים:

תפסיר רס"ג

נו) ובמשימתהא אלסאקטה מנהא. ואגנתהא אלדי תרמי. פתנפרד בהם פתאכלהם. מן עוז אלפל פי אלסתר. בחצאר וציק. ממא יצייק עליך. עדווד פי מחאלך: נח) ואן לם תחפיץ ותעמל. גמיע פלאם הד'ה אלתוריה. אלמכתובה פי הד'ה אלספר. ותכיאף הד'ה אלסס אלפרים אלמהיוב. הו אללה רבד: נט) פיגעל אללה צרבאתך עגיבה. וצרבאת נסלך אלמד'כורין. צרבאת כבאר דאר'ה. ואמראץ' רדייה דאר'ה: ס) וירד עליך. גמיע

ובשליטה היוצת | מבין
רגליה ובבניה אשר תלד
כי-תאכלם בחסר-כל
בסתר במצור ובמצוק
אשר יציק לך איבך
בשעריך: ובזעיר בנהא. דיפקון
מנה. ובבנהא דתליד. ארי תיכלנון
בחסירות פולא בסתרא. בצירא
ובעקתא. דיציק לך. שנאך בקרוך:
אם-לא תשמר לעשות
את-כל-דברי התורה

הזאת הכתבים בספר הזה ליראה את-השם
הנכבד והנורא הזה את יהוה אלהיך: אם לא
תשר למעבד. ית כל פתגמי אוריתא הדא. דכתביין בספרא הדין.
למדחל. ית שמא. יקירא ודחילא הדין. ית יי אלהך: טט) והפלא
יהוה את מכתך ואת מכות זרעך מכות
גדלת ונאמנות וחלים רעים ונאמנים: ויפריש יי
ית מחתך. וית מחת בנד. מחן רברבן ומהימן. ומכתשין בישין
ומהימנין: ס) והשיב בך את כל-מדונה מצרים

— רס"י —

ט) ובשליטה. בניה הקטנים. בכלן תהא אצלה מן הפשר. טט) והפלא ה' את מכתך.
עינה צרה כשתאכל את האחד מלתן לאשר מפלאות ומבדלות משאר מכות: ונאמנות.

תפסיר רס"ג

אדוא מצר. אלדי חד'רתהא.
פתלזמד: סא) ואיציא כל מרץ'
וכל צרבה. מפא ליס הו
מפתוב. פי ספר הד'יה
אלתורייה. יסלטהא אללה
עליד. אלי' אן ינפד'ד:
סב) פתבקון רהט דו אחצא.
בעד מא כנתם. ככואכב
אלסמא כת'רה. אד' לם תקבל.
אמר אללה רבד: סג) פכפון
כמא קצד אללה בכם. אן יחסן

אֲשֶׁר יִגְרַת מִפְּנֵיהֶם וּדְבָקוֹ
בְּךָ: וַיְתִיב בְּךָ. יֵת כָּל מִכְתָּשֵׁי מִצְרַיִם.
ידחילתא מן קדמיהון. וידבקון בך:
גַּם כָּל-חֲלוֹי וְכָל-מִכָּה
אֲשֶׁר לֹא כָתוּב בְּסֵפֶר
הַתּוֹרָה הַזֹּאת יַעֲלֶם יְהוָה
עִלְיָךְ עַד הַשְּׂמֵדָךְ: אִף כָּל מְרַע
וְכָל מַחָא. דְּלֹא כְּתִיבִין. בְּסֵפֶר אוֹרִיתָא
הַדָּא. יִיתִינוּן יי' עֲלֶיךָ עַד דְּתִשְׁתִּיעִי:

וְנִשְׁאַרְתֶּם בְּמַתִּי מְעַט תַּחַת אֲשֶׁר הֵייתֶם
כְּכֹכְבֵי הַשָּׁמַיִם לְרַב כִּי-לֹא שָׁמַעַתְּ בְּקוֹל
יְהוָה אֱלֹהֶיךָ: וְתִשְׁתַּאֲרוּן בְּעַם זְעִיר. חֲלָף דְּהוּיִתוּן. כְּכֹכְבֵי
שָׁמַיָא לִסְגִי. אַרִי לָא קִבִּילְתָּא. לְמִימְרָא דִּיִּי אֱלֹהֶיךָ: וְהָיָה
כְּאֲשֶׁר-שָׁשׁ יְהוָה עֲלֵיכֶם לְהִיטִיב אֶתְכֶם
וּלְהַרְבּוֹת אֶתְכֶם בֵּן יִשִּׁישׁ יְהוָה עֲלֵיכֶם

— רס"י —

שמתו במצרים לא אשים עליה, אין מראין
את האדם אלא בדבר שהוא יגור ממנו:
סא) יעלם. לשון עליה: סב) ונשארתם במתי
מעט תחת וגוי. מועטין חלף מרביז: סג) בן
ישיש ה'. את אויביכם עליכם להאבד וגוי:

ליסרף לקים שליחותן: ס) אשר יגרת
מפניהם. מפני המכות, כשהיו ישראל רואים
מכות משנות הבאות על מצרים, היו יראים
מהם שלא יבואו גם עליהם, תדע, שכן פתיב
(שמות טו, כו) אם שמע וגוי כל המחלה אשר

זולק הדקדוק: סג) בן ישיש יי' עליכם. בגמ' פ"ק דמגלה הקשו ומי חדי קב"ה וכו', ותירצו
הוא אינו שש אבל אחרים משיש דלא כתיב ישוב. ותרגום שלנו וניקודו חולק על הגמ'
דמתרגמינן כן יחדי היו"ד והחי"ת בחירק:

תפסיר רס"ג

אליכם ואן יכת'רכם. כד'אך
 יקצד בפם. אן יבידכם ואן
 ינפד'כם. פתנדרסון ען אלבלה.
 אלד'י אנת דאכיל אליה
 לתחווה: סד) ויבדדך אללה פי
 מא בין גמיע אלשעוב. מן טרף
 אל'ארץ' אלי' טרפהא. פתכ'דם
 ת'ם מעבודאת אכ'ר. מא לם
 תערפהא. אנת ואבאנד מן
 כ'שב וחגארה: סה) ופי תלך
 אל'אמם לא תטמאן. ולא יכון
 קראא לקדמך. כל יגעל אללה
 לך ת'ם קלבא רגזא. ושכ'יץ
 אל'עיון וד'בול אלנפוס:

לְהַאֲבִיד אֶתְכֶם וּלְהַשְׁמִיד
 אֶתְכֶם וּנְסַחְתֶּם מֵעַל
 הָאֲדָמָה אֲשֶׁר־אֵתָהּ בְּאֶ־
 שְׁמָהּ לְרִשְׁתָּהּ: וַיְהִי כִּמָּא דְחָדִי

י' עליכון. לאיטבא לכון ולאסגאה
 יתכון. פן יחדי י' עליכון. לאובדא יתכון
 ולשיצאה יתכון. ותטלטלון מעל ארעא.
 ד'את עליל לתמן למירתה:

וְהַפִּיעַךְ יְהוָה בְּכָל־

הָעַמִּים מִקְצֵה הָאָרֶץ וְעַד־

קֵצֵה הָאָרֶץ וְעַבְדַּת שָׁם

אֱלֹהִים אֲחֵרִים אֲשֶׁר לֹא־יָדַעְתָּ אֶתָּהּ וְאֲבֹתֶיךָ

עֵץ וְאֶבֶן: וַיְבַדְדֶנְךָ י' בְּכָל עַמְמֵיָא. מְסִיפֵי אַרְעָא וְעַד סִיפֵי
 אַרְעָא. וְתַפְלַח תַּמָּן לְעַמְמֵיָא פְּלַחֵי טְעוּתָא. דְּלֹא יָדַעְתָּ. אֵת

וְאֲבֹתֶיךָ אֶעָא וְאֲבֵנָא: סה) וּבְגוֹיִם הָהֵם לֹא תִרְגְּעֶיךָ

וְלֹא־יִהְיֶה מִנּוּחַ לְכַף־רַגְלֶךָ וְנָתַן יְהוָה לְךָ שָׁם

לֵב רָגֹז וּכְלִיזוֹן עֵינַיִם וְדֹאבוֹן נַפְשׁ: וּבַעַמְמֵיָא הָאֲנֹנִי

לֹא תִנּוּחַ. וְלֹא יְהִי מְנוּחַ לְפָרְסַת רַגְלֶךָ. וַיִּתֵּן י' לְךָ תַּמָּן לֵב דְּחוּל:

— רש"י —

(ישעיכ כח, יז) וזאת המרגעה: לב רגז. לב
 חרד, פתרגומו דחל, כמו (שס יד, ט) שאול
 מתחת רגזה לך, (שמות טו, יז) שמעו עמם
 ירגזון, (שמואל ב' כג, ט) מוסדות השמים ירגזו:
 וכליזון עינים. מצפה לישועה ולא תבא:

וּנְסַחְתֶּם. לשון עקירה וכן (משלי טו, כה) בית
 גאים יסח ה': סד) וְעַבְדַּת שָׁם אֱלֹהִים
 אֲחֵרִים. פתרגומו, לא עבודת אלהות ממש,
 אלא מעלים מס וגולגליות לכומרי עבודה
 זרה: סכ לא תרגיע. לא תנוח, כמו

תפסיר רס"ג

(סו) ותכון תיאחד מעלקה
 חד'אך. ותפזע לילא ונהארא.
 ולא תצאדק בתיאחד:
 (סז) תקול באלג'דאה יא
 ליתני אמסי. ותקול באלעשי
 יא ליתני אצבת. מן פזע
 קלבך אלד' תפזע. ומע רואיא
 עינאך אלד' תראה:
 (סח) וירדך אללה אלי תאל
 מצר פי ספן. עלי אלחאל
 אלד' קלת לך. לא תעוד אן
 תראה אבדאן. ותערצון
 הנאך לאלביע לאעדאיכם.
 עבידא ואמא וליס משתרי:

וְחֹשְׁכוֹת עֵינַיִן וּמִפְּחַת נֶפֶשׁ: סו וְהִי־
 חֲיִיד תְּלָאִים לְךָ מִנְגִיד
 וּפְחַדְתָּ לַיְלָה וַיּוֹמֶם וְלֹא
 תֵאֱמִין בְּחֲיִיד: וַיְהוּן חֲיִיד. תֵּלֵן לְךָ
 מִקְבִּיל. וְתִהְיֵ תְוָה בְּלִילִיא וּבִימְמָא. וְלֹא
 תִהְיִימִין בְּחֲיִיד: סז בְּבִקֵּר תֵאמֵר
 מִי־יִתֵּן עָרֵב וּבְעָרֵב תֵאמֵר
 מִי־יִתֵּן בִּקֵּר מִפְּחַד לְבִבְךָ
 אֲשֶׁר תִּפְחַד וּמִמְרָאָה
 עֵינֶיךָ אֲשֶׁר תִּרְאָה: בְּצַפְרָא

תימר מן יתין רמשא. וברמשא תימר מן יתין צפרא. מתוהת לבך
 דתהי תוה. ומחיו עינך דתהי חזי: סח וְהַשִּׁיבְךָ יְהוָה |
 מְצָרִים בְּאַנְיוֹת בְּדָרְךָ אֲשֶׁר אָמַרְתִּי לְךָ
 לֹא־תִסְיֵף עוֹד לְרֵאתָהּ וְהַתְּמַכְרְתֶם שֵׁם
 לְאִיבֶיךָ לְעִבְדִים וְלִשְׁפָחוֹת וְאִין קִנְיָה: וַיִּתְּבַנְךָ יי
 לְמִצְרִים בְּסַפִּינָן. בְּאוֹרְחָא דְאִמְרִית לְךָ. לֹא תוֹסִיף עוֹד לְמַחְזָה.

— כ"ט —

תמיד, וכל שעה מרובה קללתה משלפנייה:
 סח בְּאַנְיוֹת. בספינות. בשביה: וְהַתְּמַכְרְתֶם
 שֵׁם לְאִיבֶיךָ. אתם מבקשים להיות נמכרים
 להם לעבדים ולשפחות: וְאִין קִנְיָה. כי יגורו
 עליך הרג וכליון: וְהַתְּמַכְרְתֶם. זלטי
 איפוכוונדרייז וי"ש [ותמכרו עצמכם]. ולא יתכן
 לפרש וְהַתְּמַכְרְתֶם לשון ונמכרתם על ידי

סו חֲיִיד תְּלָאִים לְךָ. על הספק, כל ספק
 קרוי תלוי, שְׂמָא אַמּוֹת הַיּוֹם בְּחָרֵב הַבְּאָה
 עֲלֵינוּ. ורבותינו דרשו זה הלוקח תבואה מן
 השוק: וְלֹא תֵאֱמִין בְּחֲיִיד. זה הסומך על
 הפלטר: סז בְּבִקֵּר תֵאמֵר מִי יִתֵּן עָרֵב.
 וַיְהִיָה הָעָרֵב שְׁלֹא־מֵשׁ. וּבְעָרֵב תֵאמֵר מִי
 יִתֵּן בִּקֵּר. שלשחרית, שהצרות מתחזקות

וְעֵינַיִם לְרֵאוֹת וְאַזְנַיִם
 לְשִׁמְעַ עַד הַיּוֹם הַזֶּה: וְלֹא
 יִהְיֶה לְכֹחַ לִבָּא לְמַדְעַ. וְעֵינַיִן לְמַחְזִי
 וְאוֹדְנִין לְמַשְׁמַעַ עַד יוֹמָא הַדִּין:
 וְאוֹלָךְ אֶתְכֶם אַרְבַּעִים
 שָׁנָה בַּמִּדְבָּר לֹא־בָלוּ
 שְׁלֹמֹתֵיכֶם מֵעַלְיֶיכֶם וְנַעַלְךָ
 לֹא־בִלְתָּה מֵעַל רַגְלֶךָ:
 וְדַבְרִית יִתְכוּן. אַרְבַּעִין שָׁנַיִן בַּמִּדְבָּרָא.
 לֹא בְלִיאַת פְּסוּתְכוֹן מִנְכוֹן. וּמִסַּנְךָ לֹא
 עָדוּ מֵעַל רַגְלֶךָ: הֵן לֶחֶם לֹא

תפסיר רס"ג
 מת'להא. ולא תנצ'רון בעיונכם
 ולא תסמעון באד'אנכם. אלי
 יומנא הד'א: ד) וסיירתכם
 ארבעין סנה פי אלבר. לם תבל
 תיאבכם עליכם. ונעאלכם עלי
 ארגלכם: ה) וטעאמכם אלד'י
 אעתדתמוה לם תאכלוה.
 וכ'מר ומסכר לם תשרבו.
 פיקול לכם לפי תערפו.
 אני אללה רבכם: ו) חתי
 ואפיתם הד'א אלמוצע.
 וכ'רג סיחון מלך חשבון.
 ועוג מלך אלפת'נייה תלקאנא.
 לאלחרב פקתלנאהמא:

אֶכְלֹתֶם וַיִּזַן וְשָׁכַר לֹא שְׁתִּיתֶם לְמַעַן תִּדְעוּ כִּי
 אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם: לַחֲמָא לֹא אֶכְלֹתוּן. וְחָמַר חֲדַת וְעַתִּיק
 לֹא שְׁתִּיתוּן. בְּדִיל דְּתִדְעוּן. אֲרִי אָנָּא יְיָ אֱלֹהֵיכֹן: **מפעיר** וְתָבֵאוּ
 אֶל־הַמָּקוֹם הַזֶּה וַיַּעַן סִיחֹן מֶלֶךְ־חֲשִׁבוֹן
 וְעוֹג מֶלֶךְ־הַבָּשָׁן לְקִרְאֹתֵנוּ לְמַלְחָמָה וַנִּכֶּם:

— רס"י —

נתנה. ושמח משה על הדבר, ועל זאת אמר
 להם היום הזה נהיית לעם וגוי (לעיל כז, ט),
 היום הזה הבנתי שאתם דבקים וחספצים
 במקום: ו**ותבאו אל המקום הזה**. עתה
 אתם רואים עצמכם בגדלה וכבוד, אל
 תבעטו במקום ואל ירום לבבכם, ושמרתם
 את דברי הברית הזאת. דבר אחר ולא נתן
 ה' לכם לב לדעת, שאין אדם עומד על סוף

את חסדי הקדוש ברוך הוא ולדבק בו: **עד
 היום הזה**. שמעתי שאותו היום שנתן משה
 ספר התורה לבני לוי, כמו שכתוב (לקמן לז, ט)
 ויתנה אל הכהנים בני לוי, באו כל ישראל
 לפני משה ואמרו לו, משה רבינו, אף אנו
 עמדתו בסיני וקבלנו את התורה ונתנה לנו,
 ומה אתה משליט את בני שבטך עליה,
 ויאמרו לנו יום מחר לא לכם נתנה לנו

תפסיר רס"ג

ז) פֶּאֶכְדָּנָא בְּלִדְהָמָא. תִּים
דְּפַעֲנָאָהָא נַחְלָה. לֵאל רֵאוּבֵן
וְאֵל גָּד. וְנִצַּף סַבֵּט מְנַשָּׁה:
ח) פֶּאֶחְפְּצִי גְמִיע פְּלָאם הִדְרֵא
אַלְעָהֲד. וְאַעֲמִלוּ בָהּ. לְכִי
תַנְגָּחוּן. פִּי גְמִיע מֵא תַצְנַעוּן:

וְאַתִּיתוּן לְאַתְרָא הִדְיִן. וְנִפְק סִיחוּן
מִלְכָּא דְחֻשְׁבוּן. וְעוּג מִלְכָּא דְמִתְנַן
לְקַדְמוֹתָנָא. לְאַגָּחָא קְרָבָא וּמְחִינְנוּן:
וְנִקַּח אֶת־אֲרָצָם וְנִתְּנָה
לְנַחְלָה לְרֵאוּבֵנִי וּלְגָדִי

וְלַחְצֵי שַׁבַּט הַמְּנַשִּׁי: וְנִסִּיבָנָא
יֵת אַרְעֵהוּן. וְיִהְיֶנָּה לְאַחְסָנָא. לְשַׁבַּט רֵאוּבֵן וּלְשַׁבַּט גָּד. וּלְפִלְגוֹת
שַׁבָּטָא דְמְנַשָּׁה: וְשָׁמְרֵתֶם אֶת־דְּבָרֵי הַבְּרִית
הַזֹּאת וַעֲשִׂיתֶם אֹתָם לְמַעַן תִּשְׁכְּלוּ אֶת
כָּל־אֲשֶׁר תַּעֲשׂוּן: וְתִטְרוּן. יֵת פִּתְגָמֵי קִימָא הִדְיִן. וְתַעֲבְדוּן

יְתִהוּן. בְּדִיל דְּתַצְלָחוּן. יֵת כָּל דְּתַעֲבְדוּן: פ פ פ

קִנְב פִּיסוּקִים סִימָן מִכְּבִי

— רש"י —

דַּעְתוּן שְׁלִרְבוּ וְחֻכְמַת מִשְׁנֵתוּ עַד אַרְבַּעִים
שָׁנָה וּלְפִיכָּךְ לֹא הִקְפִּיד עֲלֵיכֶם הַמְּקוֹם
עַד הַיּוֹם הַזֶּה, אֲבָל מִכָּאן וְאֵלָּךְ יִקְפִּיד
וּלְפִיכָּךְ (פְּסוּק ח) וְשָׁמְרֵתֶם אֶת דְּבָרֵי
הַבְּרִית הַזֹּאת וְגו':
חֲסֹלַת פְּרִשְׁתָּ כִי תִבְנֶה

ברכה ראשונה שקודם ההפטרה

בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם. אֲשֶׁר בָּחַר, בְּנִבְיָאִים טוֹבִים. וְרָצָה
בְּדְבָרֵיהֶם, הַנְּאֻמִּים בְּאֵמֶת. בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה. הַבּוֹחֵר בַּתּוֹרָה,
בְּמִשְׁחַ עֲבָדוֹ, וּבִישְׂרָאֵל עַמּוֹ. וּבְנִבְיָאֵי, הָאֵמֶת וְהַצְּדִק: (אמ)

הַפְּטֵרָה דְּהֵיּהָ כִּי תִבְנֶה

בישעיה סימן ס

קוּמִי אוּרִי כִּי־בָא אוֹרְךָ וּכְבוֹד יְהוָה עֲלֶיךָ זָרַח:
קוּמִי אַנְהֵרִי יְרוּשָׁלַם אֲרִי מְטָא, זְמַן פְּרָקְנִיד. וּיקְרָא דִּינִי,

עלך יתגלי: ^ב כּי־הנה החשך יכסה־ארץ וערפל לאמים
ועליך יזרח יהוה וכבודו עליך יראה: ארי הא חשוכא, יחפי
ארעא. וקבלא, למלכותא. וביד, ישרי שכינתיה יי. ויקריה, עלך יתגלי:
^ג והלכו גוים לאורך ומלכים לנגה זרחך: ויהכון עממיא,
לניהוריד, ומלכיא, לקביל זיהוריד: ^ד שאי־סביב עיניך וראי
כלם נקבצו באור־לך בניך מרחוק יבאו ובנתיד על־עד
תאמנה: זקופי ירשלם סחור סחור עינד, וחזא. כל בני עם גלותיד,
מתפנשין ואַתן לגויד. בנד, מרחיק ייתון. ובנתך, על גססין יתנסבן:
^ה אז תראי ונהרת ופתד ורחב לבבך כּי־יהפך עליך
המון ים חיל גוים יבאו לך: בכין תחזון, ותנהרין. ותדחלין ויפתי
לביד, בדחלת חטאין. ארי אתחלף ליד, עותר מערבא. נכסי עממיא,
יתעלון לגויד: ^ו שפעת גמלים תכסוף בכרי מדין ועיפה
כלם משבא יבאו זהב ולבונה ישאו ותהלות יהוה
יבשרו: שירת ערבאי, תחפי סחרנד. הגני מדין, וחולד. בלהון, משבא
ייתון. דהב ולבונה, יהון טעינין. ודאתן עמהון בתשפחתא דיין, יהון
משתען: ^ז כל־צאן קדר יקבצו לך אילי נביות ישראלונך
יעלו על־רצון מזבחי ובית תפארת־י אפאר: כל ען ערבאי,
יתפנשן לגויד. דכרי נבט, ישמשניך. יתסקון לרעוא, על מדבחי. ובית
תשפחתי, אשבח: ^ח מי־אלה פעב תעופינה וכיונים אל־
ארבתיהם: מן אלין דאתן בגלאי פעננין קלילין, ולא לאתעכבא.
גלותא דישראל, דמתפנשין ואַתן לארעהון. הא כיונין, דתיבן לגו
שובביהון: ^ט כּי־לי | איים יקוון ואניות תרשיש בראשנה
להביא בניך מרחוק פספס וזהבם אתם לשם יהוה
אלהיך ולקדוש ישראל כּי פארך: ארי למימרי, נגון יסברון.

זולק הדקדוק: ^י שפעת. השי"ן געי (והשוא נע) גם בירושלמיים:

שמון המור (י) ישראלונך. מלעיל ועיקר הנעימה בתי"ו. והעולם טועים וקורין מלרע. וה"ה בחבירתה פס' י.

וּנְחַתִּי סְפִינֵי יַמָּא אִידָא פְּרָסָא קִלְעָהָ, בְּקִדְמִיתָא. לְאִיתָאָה בְּנָךְ,
מִרְחִיק. כְּסִפְהוֹן וְדִהֲבָהוֹן, עִמָּהוֹן. לְשִׁמָּא, דִּי אֱלֹהִיךָ. וְלִקְדִישָׁא
דְּיִשְׂרָאֵל, אָרִי שְׂבַחְךָ: ִ וּבְנֹו בְּנֵי־נֶכֶד חֲמַתִּיךָ וּמַלְכֵיהֶם
יִשְׂרָתוּנְךָ כִּי בְקֶצְפִי הִכִּיתִיךָ וּבְרָצוֹנִי רַחַמְתִּיךָ: ִ וּבִנְוֹן בְּנֵי
עַמְמֵיָא, שׁוּרְךָ. וּמַלְכֵיהוֹן, יִשְׁמִשְׁנִיד. אָרִי בְּרָגוֹן, אֱלֻקִּיתִיךָ. וּבְרַעוּתִי,
אַרְחִים עֲלֶיךָ: ִ וּפְתַחֹו שְׁעָרֶיךָ תַּמִּיד יוֹמָם וּלְיַלָּה לֹא
יִסְגְּרוּ לְהִבֵּיא אֵלֶיךָ חֵיל גּוֹיִם וּמַלְכֵיהֶם נְהוּגִים: ִ וְיִתְפַּתְחוּן
תַּרְעֵד, תְּדִירָא. יַיָּמָם וּלְיַלִּי, לֹא יִתְאַחֲדוּן. לֹא עֲלֵא לְגוּיךָ, נִכְסֵי עַמְמֵיָא.
וּמַלְכֵיהוֹן, זְקִיקִין: ִ כִּי־הֲגוֹי וְהַמְּמַלְכָּה אֲשֶׁר לֹא־יַעֲבֹדוּךָ
יֵאבְדוּ וְהַגּוֹיִם חָרַב יַחֲרִבוּ: ִ אָרִי עִם וּמַלְכוּ. דְּלֹא יִפְלַחְנִיד יְרִשְׁלָם,
יִבְדוּן. וְעַמְמֵיָא, אֲשֶׁתִּיצָאָה יִשְׁתִּיצוּן: ִ כְּבוֹד הַלְּבָנוֹן אֵלֶיךָ
יָבֹוא בְּרוּשׁ תְּדַהֵר וּתְאַשּׁוּר יַחַדוּ לְפָאָר מְקוּם מְקַדְשֵׁי
וּמְקוּם רַגְלֵי אֲכַבְד: ִ יָקָר לְבָנוֹ, לְגוּיךָ יִתְעַל. בִּירְוֹן. מוֹרְנִין
וְאַשְׁכְּרַעִין, כְּחָדָא. לְשִׁבְחָא, אֲתֵר בֵּית מְקַדְשֵׁי. וְאַתֵּר בֵּית אֲשֶׁרִיוֹת
שְׂכִינְתִי, אֵיקָר: ִ וְהִלְכוּ אֵלֶיךָ שְׁחוּחַ בְּנֵי מְעַנִּיךָ וְהִשְׁתַּחֲוּוּ
עַל־כַּפּוֹת רַגְלֶיךָ כָּל־מְנַאֲצֶיךָ וְקִרְאוּ לְךָ עִיר יְהוָה צִיּוֹן
קְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל: ִ וְיִהְיוּ לְגוּיךָ כְּפִיפִין, בְּנֵי מְשַׁעֲבָדְךָ. וְיִשְׁתַּחֲוּוּן,
לְמַבְעֵי מַנִּיד. עַל פְּרִסַת רַגְלֶךָ, כָּל דְּהוּוּ מְרַגְזִין לִיד. וְיִקְרוּן לִיד, קִרְתָּא
דִּי צִיּוֹן דְּאֲתֵרְעֵי בֵּה, קְדִישָׁא דְּיִשְׂרָאֵל: ִ תַּחַת הַיּוֹתֵךָ עֲזוּבָה
וּשְׁנוּאָה וְאִין עוֹבֵר וּשְׂמַתִּיךָ לְגֵאוֹן עוֹלָם מְשׁוֹשׁ דְּדוֹר
וְדוֹר: ִ חֲלָף דְּהוּוֹת. שְׂבִיקָא וּמַטְלִטְלָא, וְלִית דְּעָדִי. וְאַשְׁוִינִיד, לִיקָר
עֲלָם. בֵּית דִּין, דֵּר וְדֵר: ִ וְיִנְקַת חֲלָב גּוֹיִם וְשׂוֹד מְלָכִים
תִּינְקִי וְיִדְעַת כִּי אֲנִי יְהוָה מוֹשִׁיעֶךָ וְגֵאלְךָ אֲבִיר יַעֲקֹב:
וְתִסְבְּעִין, נִכְסֵי עַמְמֵיָא. וּבְבוֹת מַלְכֵיהוֹן, תִּתְפַּנְקִין. וְתִדְעִין. אָרִי אֲנָא יְיָ,
פְּרָקִיד. וּמְשִׁיזְבִיד, תִּקִּיפָא דִּיעֲקֹב: ִ תַּחַת הַנְּחֻשֶׁת אָבִיא זָהָב

וּתְחַת הַבְּרוֹל אָבִיָּא כֹּסֶף וְתַחַת הָעֵצִים נְחֹשֶׁת וְתַחַת
הָאֲבָנִים בְּרוֹל וְשִׁמְתִי פְקֻדְתֵךְ שְׁלוֹם וְנִגְשִׁיךְ צְדָקָה: חֲלָף
נְחָשָׁא דְבִזוּ מִנִּיךְ יְרֻשָׁלַם, אִיתִי דְהַבָּא. וְחֲלָף בְּרוֹלָא, אִיתִי כַסְפָּא. וְחֲלָף
אֲעֵיָא, נְחָשָׁא. וְחֲלָף אֲבַנְיָא, בְּרוֹלָא. וְאֲשׁוּי פְרָנְסֵךְ, שְׁלָם. וְשִׁלְטוֹנְךְ,
בְּזָכוֹ: דַּהּ לֹא־יִשְׁמַע עוֹד חֲמָס בְּאַרְצֵךְ שִׁד וְשִׁבְר בְּגְבוּלֵיךְ
וְקִרְאָת יִשׁוּעָה חוֹמֹתֵיךְ וְשַׁעֲרֵיךְ תִּהְיֶה: לֹא יִשְׁתַּמַּע עוֹד
חֲטָפָא, בְּאַרְעֵיךְ. בְּזָא וְתִבְרָא, בְּתַחוּמֵךְ. וְיַעֲרֵעוֹן פְּרָקוֹ, עַל שׁוֹרְךְ. וְעַל
תַּרְעֵךְ, יְהוֹן מְשַׁבְּחִין: דַּהּ לֹא־יְהִי־לָךְ עוֹד הַשְּׁמֶשׁ לְאוֹר
יוֹמָם וְלַלַּיְלָה הֵירַח לֹא־יֵאֵיר לָךְ וְהִיָּה־לָךְ יְהוָה לְאוֹר
עוֹלָם וְאֵלֵהֶיךָ לְתַפְאֻרְתֵךְ: לֹא תַצְטַרְכִין עוֹד לְנִיהוּר שִׁמְשָׁא,
בִּימְמָא. וְאִף לֹא לְזִיּהוּר סִיְהָרָא, בְּלִילֵיָא. וְיְהִי לִיךְ יְיָ, לְנִיּהוּר עָלְמָא.
וְאֵלֵהֶיךָ, לְתַשְׁבַּחְתֵיךְ: בַּ לֹא־יָבוֹא עוֹד שְׁמֶשֶׁךְ וְיִרְחֵךְ לֹא
יֵאֲסֹף כִּי יְהוָה יְהִי־לָךְ לְאוֹר עוֹלָם וְשִׁלְמוֹ יְמֵי אַבְלָךְ:
לֹא תִבְטַל עוֹד, מַלְכוּתֵיךְ. וְיִקְרִיךְ, לֹא יַעֲדִי. אֲרִי יְיָ. יְהִי לִיךְ, לְנִיּהוּר
עָלְמָא. וְיִשְׁלַמוֹן, יוֹמֵי אַבְלֵיךְ: כַּ וְעַמֵּךְ כָּלְמָא צְדִיקִים לְעוֹלָם
יִירְשׁוּ אֲרֶץ נֶצֶר (כ' מטעו) מְטַעֵי מַעֲשֵׂה יְדֵי לְהַתְּפָאָר:
וְעַמִּיךְ, בְּלַהוֹן זְכָאִין. לְעָלְמָא, יַחְסִנוֹן אֲרַעָא. נַצְבָּא דְחֻדוֹתֵיךְ, עוֹבָד גְבוּרְתֵיךְ,
לֹא־שְׁתַּבַּחְתָּ: כַּב הַקְטִין יְהִיָּה לְאַלְפֵךְ וְהַצְעִיר לְגוֹי עֲצוּם אֲנִי
יְהוָה בְּעַתָּה אַחִישָׁנָה: דוֹעִיר בְּהוֹן, יְהִי לְאַלְפָא. וְדַחֲלֵשׁ, לְעָם
תַּקִּיף. אֲנָא יְיָ, בְּזַמְנָה אִיתִינָה:

(גְּאַלְנוּ יְהוָה צְבָאוֹת שְׁמוֹ קְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל:)

(פְּרָקְנָא. יְיָ צְבָאוֹת, שְׁמִיָּה. קְדִישָׁא, דִּישְׂרָאֵל:)

עַל דָּא יִתְבָּרַךְ וְיִשְׁתַּבַּח, שְׁמָא רַבָּא קְדִישָׁא. דִּי לְעִילָא, חֵיא וְקִימָא. מְבָרַךְ הוּא לְעָלְמָא,
וְלְעָלְמֵי עָלְמֵיָא:

זוּלַק הַרְקֻדוֹק: יְיָ וְלַנְגָה. בַּטְעַם זַקֵף גְדוֹל, בְּכַל סַפְרֵי תִימָן וְהִירוּשַׁלְמַיִים, וְכ״ד גְדוֹל וְקַצַּת
דְּפוּסִים: